

1917

...MÁME PRÁVO BÝT
HRDI, A JSME HRDI NA
TO, ŽE NAŠIM ÚDĚ-
LEM JE VELIKÉ ŠTĚ-
STÍ: ZAČÁTEK VÝS-
TAVBY SOVĚTSKÉHO
STÁTU A TÍM TAKÉ—
ZAČÁTEK NOVÉ EPO-
CHY V DĚJINÁCH
SVĚTA, EPOCHY VLÁ-
DY NOVÉ TŘÍDY...

LENIN

1967

V DĚJINÁCH SVĚTA NENAJDEMÉ NÁROD ANI STÁT, KTERÝ
BY ZA TAK KRÁTKÝ ČASOVÝ ÚSEK VYTVOŘIL TAK VELKOLEPÁ
DÍLA, MAJÍCÍ VÝZNAM PRO CELÉ LIDSTVO, JAKO TO UČINIL
SOVĚTSKÝ LID ZA PADESÁT LET EXISTENCE SVÉHO SOVĚT-
SKÉHO STÁTU. JEJICH VÝZNAM JE OHROMNÝ I PRO POLSKO
A ČESkoslovensko.

ČÍSLO NAŠEHO ČASOPISU BY ZDALEKA NESTAČILO NA
UVEŘEJNĚNÍ TAK OBSÁHLÉHO MATERIAŁU, JAKÝM BY BYLA
HISTORIE ONĚCH PADESÁTI LET.

CHCEME TEDY NAŠIM ČTENÁRŮM ALESPOŇ PŘIBLÍŽIT NEJ-
VÝZNAMNĚJŠÍ MILNÍKY V ŽIVOTĚ SOVĚTSKÉHO NÁRODA,
KTERÝ PŘES VŠECHNY PŘEKÁŽKY MOHUTNÍ A ROSTE A SVÝM
SPRAVEDLIVÝM A HUMÁNÍM PROGRAMEM STRHÁVÁ NA SVOU
STRANU STÁLE VÍCE LIDÍ NA CELÉM SVĚTĚ.

ŽIVOT

KULTURNĚ SOCIÁLNÍ ČASOPIS

LISTOPAD — NOVEMBER — Nr 11 1967 Cena 1 zl

1917

„Rusko ešte nikdy nebolo tak silné, ako teraz“ — písal 26. decembra 1916 cár Mikuláš II. vo svojom známom rozkaze „K armáde a loďstvu“. Ten toto rozkaz sa vzťahoval na vojnové ciele ruského imperializmu, zaslonil ich záclonou panslavizmu a predpovedal, že „meč sväteho Juraja“ pripojí k cisárstvu Poznaň a Prahu, Bratislavu a Konštantinopol.

Boli to však posledné dni 304 rokov existujúceho cisárstva Romanovov. Roľník a robotník mal už dosť nepopuštannej vojny, nezdarne vedenej a niekedy priam sabotovanéj pronemeckými živlami v cárskych kruhoch a

vo vláde. Mali už dosť rôznych politických kombinácií. Stupňujúci sa hlad a nedostatok kuriwa, neútostné režimové represálie, ktoré dusili každý pokus o protest — vyzvali masové robotnícke demonštrácie a rozmnožovali štrajky, protesty žien, boje s policiou a vojskom.

Bolševici vytrvale vysvetlovali ruské robotnícke trie de nevyhnutnosť revolúcie, zvrhnutia cárizmu, pretvorenia imperialistickej vojny na spoľočenskú revolúciu.

Revolučné hnutie sa zosilňovalo — od Petrohradu po Kazachstan a od Ukrajiny po Vladivostok. Revolučná nálada zachvátila aj vojenské oddielu na fronte a v zázemí, ukázali sa prvé objavy vzbury. V hlavnom meste — Petrohrade bolo najväčšie napätie. Tamojší proletariát, ktorý mal tradície z roku 1905 chystal sa do bo-

ja, aj keď väčšina popredných revolučných činiteľov bola na emigrácii, vo vynanystve alebo vo väzení.

Nakoniec nápor ľudových mäs už nebolo možné zastaviť. Vojaci začali hromadne prechádzať na stranu revolúcii. Prišiel koniec absolútnej vlády dynastie Romanovov. 13. marca boli zatknutí cárski ministrovia. Armáda bola podradená novovzniknutým Sovietskom robotníckym a vojenským zástupcom. 15. marca cár Mikuláš II. abdikuje svoj trón bratu kniežaťu Michalovi, ktorý však pod nátlakom petrohradského Sovietskого zástupcov rezignuje z neho. V apríli sa vrátil do kraju Vladimír Lenin, ktorý z emigrácie riadil revolučné hnutie bolševikov a postavil sa bezprostredne na čele boja.

Domáca buržoázia, tesne zviazaná so západnými spojencami, nerezignuje z

vlády. Uvedomujúc si prehnotosť režimu, chcela však zachrániť a udržať vlastné pozície pomocou kompromisu a taktických fahov. Takýmto fahom bolo povolenie dočasnej vlády.

Avšak nie nadľho. Bolševická strana vedená Leninom začína urputný boj o vládu robotníkov a roľníkov. Boj s anarchiou, o uzavretie svetového mielu a prevedenie spoločenských reform. Napriek útočiacej policii a armády — prívržencov dočasnej vlády — robotnícke demonštrácie sú čoraz silnejšie. Patri sem aj nepodarený pokus kontrarevolučného povstania generála Kornilova. Fronta sa definitívne lámá. Klesá hodnota peňazí. Nemci obsadzujú Rigu a bezprostredne ohrozenú Petrohrad. Rýchlymi krokmi sa približujú fažké a významné historické udalosti — október 1917. Nastal výbuch.

1918-1941

Revolúcia však bola iba prvou etapou v refazi veľkých skúšok, ktorými musela prejsť mladá republika hneď od svojho vzniku. Musela pokračovať v bojoch proti nemeckým vojskám, ktoré postupovali na Ukrajinu a zároveň bojoval proti vnútornej hontrarevolúcii a proti armáde Dohody západných velmocí: USA, Anglicka, Francúzska, neskôr aj Japonska.

V lete 1918 tri štvrtiny celého územia Ruska bolo okupované cudzimi a bielymi armádami, v poslednej štvrtine sovietskeho územia stále vypukali vzbury a zrády kontrarevolúcie. Na fronte odchádzal každý, kto len udržal v ruke pušku. Mladá Červená armáda nemala vtedy ešte skúsenosti, zbrane a bojovala o hľadie. Nueveriteľne takmer, že vydržala všetky útoky. Nielen potlačila nápor troch ofenzív ozbrojených po zube armád štyroch

veľmoci. Na jar 1919 hlavný fažiskom bola armáda gen. Kolčaka, postupujúca z východu. V tom istom čase postupovala s juhom gen. Denikin a zo západu Judenič. V septembri 1919 Dohoda začala svoju druhú ofenzívou. Teraz fažisko bolo na armáde Denikina. Južný front sa fahal od Dnepru až po Volgu. Zlikvidovala druhú ofenzívnu sa podarilo až na jar 1920. V týchto bojoch sa zrodila slávna Prvá jazdecká armáda Bučonnyho. Dohoda však začala ihneď svoju tretiu ofenzívou, ktorej hlavnou silou bola biela armáda gen. Wrangla postupujúca na Krym. Boj za oslobodenie okupovaného Českého východu pokračoval až do jesene 1922. Vítazne sa skončil krst ohňom, ktorý skúšal mladú Sovietsku republiku celé štyri roky.

Nastalo obdobie, v ktorom si Sovietska republika s vypätím sile liečila rany, vyporadávala sa s úplným úpadkom hospodárstva, takmer od základov vybudovala závody a elektrárne, zlikvidovala analfabetizmus a biedu. Dejiny jej dali na to všetko iba krátkych dvadsať rokov. Čo všetko konkrétnie za tento zlomok času dokázala urobiť?

Rok 1920 — začiatok boja proti analfabetizmu. Dospelí muži, ktorí ešte bojovali na frontoch občianskej vojny, učia sa písanie a počítanie. Snímka z Petrohradu.

1941-1945

22. júna 1941 mierovú výstavbu SSSR nečakane prerušil vpád Hitlerovej armády. Nemci, využívajúc moment prekvapenia, rýchlo postupovali. Zákerne, bez vyhlásenia začala sa najťažšia vojna v dejinách. V nepriaznivých podmienkach pre Sovietsky sväz sovietske jednotky ustupovali pred náporom 170 po zube ozbrojených nemeckých divízii. V prvých dňoch vojny vytvorila vláda Šátny výbor pre obranu, na čele ktorého stál J. Stalin. Stachanovské a iné budovateľské heslá vymenila výzva: „Všetko pre front, všetko pre víťazstvo!“

Nemci rátali s bleskovou vojnou, pripravovali plán víťaznej vojenskej prehliadky na Červenom námestí v Moskve, ktorá sa mala podľa ich výpočtu uskutočniť 7. novembra. Prehliadka sa, ako vieme, neuskutočnila, naopak — v decembri prvého roku vojny Nemcov čakala ich prvá porážka pri Moskve.

No skutočným zlomom sa stala bitka pri Stalingrade, kde sovietske jednotky obklúčili, čiastočne zlikvidovali, čiastočne zajali 300-tisícovú Paulusovu armádu. Z tejto porážky sa Nemci už nemohli spamaťať. Ďalšia veľká bitka — pri Kursku — bola začiatkom sovietskej ofenzívy, ktorú Nemci už nedokázali zastaviť.

Roku 1944 sovietska armáda osloboďila celé svoje územie a postupovala ďalej na západ. Niekoľkými akciami tejto poslednej fázy vojny sovietska

armáda osloboďila Nemcami okupované a ničené Albánsko, Bulharsko, Maďarsko, Poľsko, Československo, Juhoslováciu, Rakúsko.

2. mája 1945 sa sovietske jednotky zmocnili celého Berlina a o niekoľko dní neskôr, 9. mája, sovietsky ľud spolu s mierumilovnými národmi celého sveta oslavoval konečné víťazstvo nad fašistickým Nemeckom. V septembri toho istého roku kapituloval aj Japonsko.

Sovietsky sväz dosiahol toto víťazstvo za cenu obrovských obetí: stratil 20 miliónov ľudských životov. Nemci vypálili a takmer zrovnavali so zemou 1710 väčších i menších miest, viac ako 70 tisíc dedín, desaťtisíce priemyselných podnikov, kolchozov i sovchozov. Iba hrebé výpočty celkových strát predstavujú neuveriteľnú sumu: 2 trilióny 369 miliárd rubľov.

Október 1942 — boje pokračujú v samom centre Stalingradu.

1946 PO DNEŠOK

A opäť bolo treba začínať všetko od začiatku — dvihal krajinu z rumovísk, zaceľovať rany a odstraňovať stopy vojny.

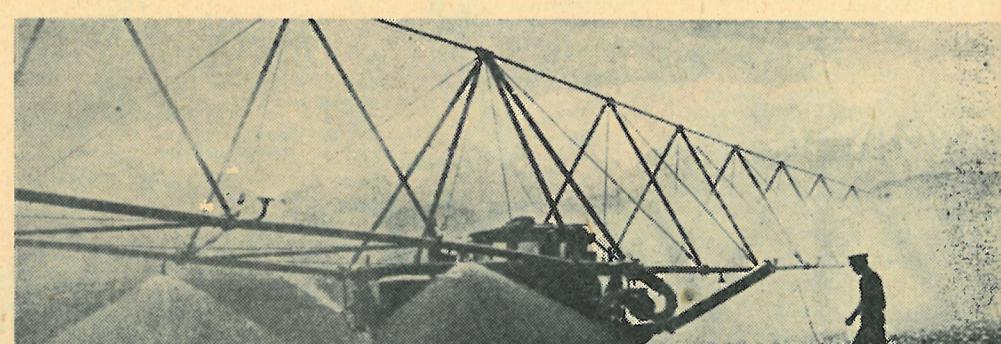
Celé dve prvé povojnové päťročnice (v poradí štvrtá a piata) sovietsky ľud budovať zničený priemysel a polnohospodárstvo. Koncom štvrtej päťročnice už opäť dával krajine uhlie Donbas, ku koncu piatej päťročnice boli skoro od základov znova vystavané zničené mestá Volgograd, Sevastopol, Kijev, Odesa, Minsk a iné. Začala sa známa akcia zúrodiňovania úhorom ležiacich lánov v západnej

Sibíri a v Kazachstane, položili sa základné kamene nových veľkých elektrárn na Volge i na Angare (dnešná Bratská elektráreň).

Hned po vojne venovala sovietska vláda veľa úsilia i prostriedkov na rozvoj vedy, najmä fyziky a matematiky. Už roku 1954 začala pracovať prva atómová elektráreň v SSSR. O tri roky neskôr, 4. októbra 1957, vypustili do kozmu prvú umelú družicu na splete — sputnik. V tom istom roku vzniklo na Sibíri ďalšie dôležité stredisko sovietskej vedy — Sibírske odelenie akadémie vied SSSR v Novosibirsku, kde vyráslo celé vedecké mestie. Na Sibíri, vo vzdialom Jakutsku, objavili geológovia obrovské nálezisko diamantov. Vôbec, v povojnových rokoch zaznamenala veľký rozvoj nielen európska časť Sovietskeho svazu, ale hlavne Sibír, ktorú pred vojnou nesťačili ešte ani dobre preskúmali.

XXII. sjazd komunistickej strany, ktorý sa konal roku 1959, prijal Program vybudovania materiálno-technickej základne komunizmu v SSSR. Sovietsky sväz začal svoju prvú se democrienciu (1959-1965). V tejto se-

democrienci vybudovali päť a pol tisíc nových podnikov, vznikli nové mestá, nevídane tempom sa rozvíjala atómová energetika, chémia, elektronika, kybernetika a napokon — výskum kozmu.

Pred vojnou základným náradím kirgiského roľníka bola motyka a kosák. Dnes na každý kolchoz a sovchoz pripadá priemerne 30 vozidiel, 54 traktorov, 21 komajnov a vyše 200 iných roľníckych strojov. Na poliach sú aj polievačky. Na snímke: polievanie zasianej cukrovej repy v kolchoze „Nakazy Lenina“.

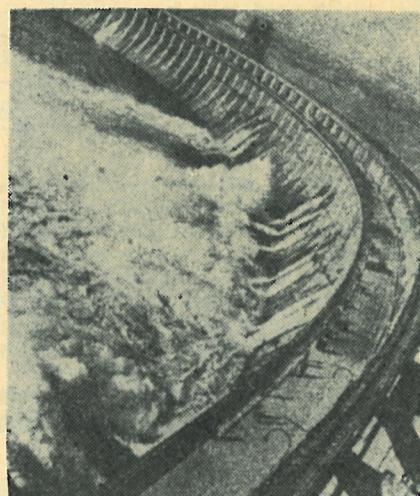
6. novembra okolo 5. hodiny ráno zasadol Petrohradský výbor strany bolševikov za účasti straničného aktívu. V programe bola: aktuálna situácia v súvislosti s politikou dočasnej vlády v posledných dňoch. Rezolúcia: Petrohradský výbor považuje za pravdu úlohu všetkých sil revolúcie okamžite zvrhnúť vládu a odovzdať moc Sovietskom robotníckym a vojen-ským zástupcom. Treba bez meškania a organizované začať revolúciu. Revolučné oddiely majú byť v plnej bojovej pohotovosti!

7. novembra (podľa starého kalendára, ktorý bol platný pred revolúciou, bolo to 25. októbra), v skorých ranných hodinách Ústredný výbor bolševickej strany na čele s Leninom dal povel k zahájeniu ozbrojeného boja. Červenogvardejci, námerníci, vojaci revolúcie začali obsadzovať vládne bu-

dovy. Začal sa urputný boj. O 11.30 hod. Kerenský pod zamienkou privítania armády oddanej dočasnej vláde utiek z povstaleckého Petrohradu. Vládny aparát prestáva fungovať.

Večer o 21.40 hod. krížnik Aurora výstrelem oznamuje začiatok útoku na Zimný polár. Odpovedá mu rachot gu-fometov a bojové... „urá“. O hodinu neskôr o tri štvrté na jedenásť, v Smolnom bol otvorený II. všeruský sjazd Sovietskom robotníckym a vojen-ským zástupcom.

8. novembra o 2. hodine v noci dočasná vláda prestáva jestovvať. O dve hodiny neskôr sa ozbrojené povstanie v Petrohrade skončilo víťazstvom revolúcie. II. sjazd Sovietskom oznámil prezentáciu vlády a schválil dekréty o mieri a pôde. Vytvoril prvú sovietskú vládu na čele s V. I. Ulianovom — Leninom.

Rok 1917 — tak vyzerala prvá veľká sovietska elektráreň Dneproges, ktorá za vlasteneckej vojny, teda päť rokov po dokončení, bola úplne zničená.

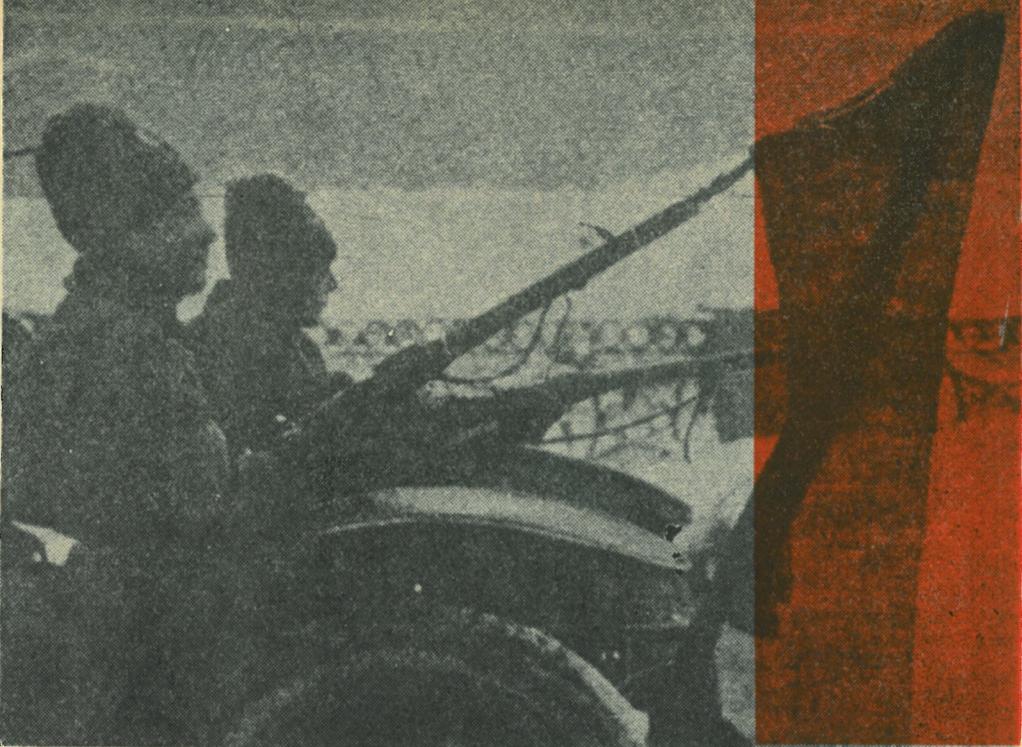
Prvým plánom, ktorý v tomto období prijala sovietska vláda, bol plán elektrifikácie Ruska: Práve v súvislosti s týmto plánom povedal anglický spisovateľ Wells, že Lenin je kremel'ský utopista uprostred Ruska ponoreného do tmy.

Roku 1921 na Leninov návrh sovietska vláda začala uskutočňovať Novú ekonomickú politiku (NEP), ktorá bola odrazovým mostíkom pre ďalší socialistický rozvoj.

December 1922 sa stal mesiacom zjednotenia jednotlivých republík do Sväzu sovietskych socialistických republík. Vznik SSSR bol podložený pravou sovietskou ústavou, ktorú prijali roku 1924.

21. januára postihla sovietsky ľud veľká strata — v Gorkách pri Moskve po fažkej a dlhodržajúcej chorobe skončil Vladimír Iljič Lenin. (V auguste 1918 spáchali naňho atentát.) Boli to dni veľkého smútku, zároveň však pevného rozhodnutia napriek všetkým fažkostiam pokračovať v Leninovej ceste.

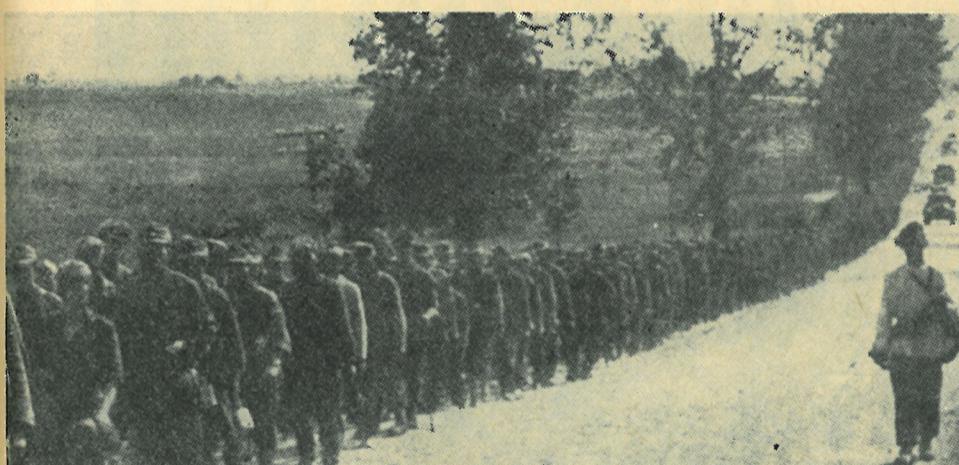
V decembri 1925 sa konal XIV. sjazd komunistickej strany, prvý sjazd bez Lenina. Sjazd prijal plán industrializa-

cie". Ku koncu prvej päťročnice bolo podľa plánu kolektivizácie založených viac ako 200 tisíc kolchozov a okolo 5 tisíc sovchozov (štátnych majetkov).

Roku 1933 sovietsky ľud pristúpil k druhej päťročnici, úlohou ktorej bolo dovršiť technickú rekonštrukciu celeho národného hospodárstva a dokončiť kolektivizáciu. Práve v rokoch druhej päťročnice vzniklo stachanovské hnutie, ktoré pomohlo odhaliť skryté rezervy. Úspechy päťročnice (v týchto rokoch bolo vybudovaných ďalších 4500 rôznych priemyselných podnikov a elektrárn) nastolili ďalší naliehavý problém: krajina potrebovala technické kádre, inžinierov a technikov pre množstvo nových závodov. Tisíce mladých ľudí z miest a dedín si zasadli do učební stredných odborných a vysokých škôl.

Roku 1938 krajina začala svoju treťu päťročnicu, po úspešnom skončení ktorej mal Sovietsky sväz vyrábať dvakrát toľko ako roku 1937. Túto päťročnicu však neočakávané prerušila vojna, ktorá nielen zastavila úspešný rozvoj krajiny, ale spôsobila jej škody, ktoré odsunuli SSSR v priemyselnej výrobe o niekoľko rokov späť.

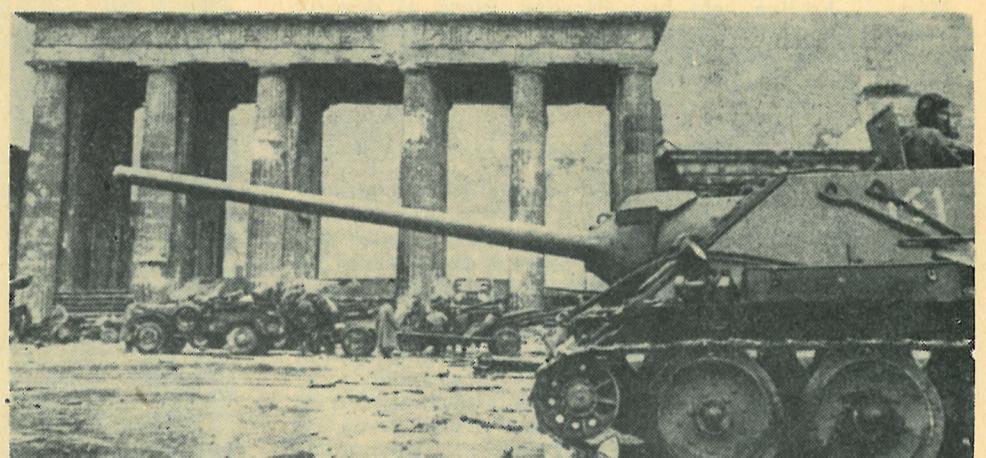
Na záiatku vojny Nemci plánovali slávnostne kráčať moskovskými ulicami. Aj kráčali, pravda, nie slávnostne, ale zajati na rôznych úsekcii frontu...

zácie hospodárstva; išlo predovšetkým o rozvoj fažkého priemyslu, ktorý by vytvoril všetko potrebné pre poľnohospodárstvo a ľahký priemysel.

Roku 1929, keď sa priemysel postupne rozbehol a dosiahol vyše 40% celkovej výrobnej prístupu Rusko k svojej prvej päťročnici. V rokoch prvej päťročnice v SSSR vybudovali 1500 priemyselných podnikov, medzi nimi také giganty, ako závody na výrobu traktorov v Stalingrade a Charkove, známy „Uralmaš“ v Sverdlovsku, Magnitogorské metalurgické závody, dokončili stavbu prvej veľkej elektrárne Dneproges, otvorili premávku na novej Turkestansko-sibírskej železnici. Za týchto päť rokov zvýšila sa priemyselná výroba trikrát v porovnaní s rokom 1913.

No poľnohospodárstvo za veľkým rozvojom priemyslu zaostávalo. 25 miliónov súkromných hospodárstiev s primitívou technikou a prevahou ručnej práce nemohlo dať dosť poľnohospodárskych výrobkov. Bolo treba pristúpiť k ďalšiemu plánu.

Rok 1927 stal sa rokom XV. sjazdu komunistickej strany, ktorý sa zapísal do dejín ako „sjazd kolektivizá-

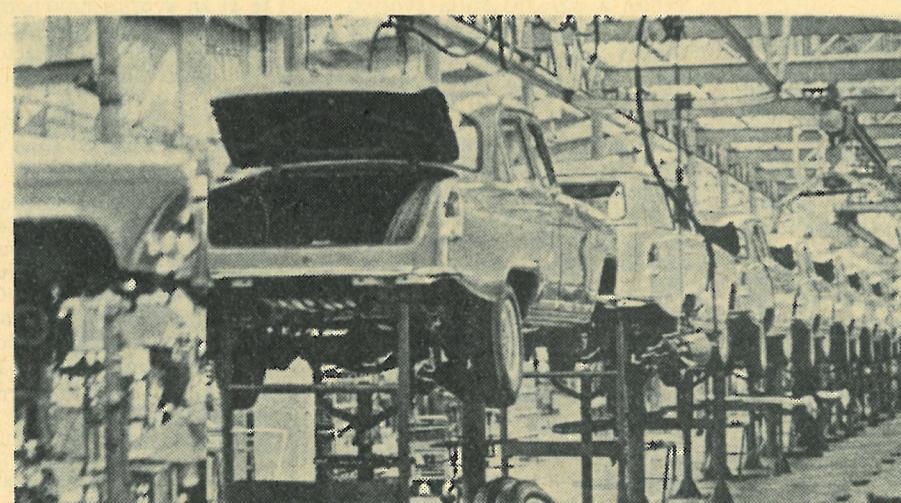
Koniec — Pred Brandenburuskou bránou, v samom strede Berlina, niekoľko krovov od Hitlerovho sídla, stojia sovietske tanky. Vojna skončila. Teraz pôjde len o to, aby rozbitú spustošenú vlast zasa vrátiť k mierovému stavu.

Rok 1961 priniesol ďalšie obrovské víťazstvo sovietskej vedy a techniky — prvý človek opustil našu planétu a vzlietol do kozmu. Bol to let Jurija Gagarina, prvého kozmonauta sveta. Roku 1965 sovietsky kozmonaut Alexej Leonov ako prvý opustil kabínu kozmickej lode a vystúpil do kozmickej priestoru. V posledných rokoch obrovským tempom sa rozvíja bytová výstavba v SSSR.

Co všetko dosiahol SSSR do roku 1966 v porovnaní s rokom 1913?

Priemyselná výroba sa zväčšila 66-krát. Konkrétnie podľa odvetví: strojárenský a kovopriemysel — 538-krát, chémia — 294-krát, výroba elektriny 257-krát. Teraz, roku 1967 SSSR vyrába 20% celosvetovej priemyselnej produkcie, zaujíma druhé miesto vo svete a prvé v Európe.

Za týchto minulých 50 rokov vzniklo v Sovietskom sväze až 844 nových miest. V poslednom období naznačujú na mapy dvadsať nových miest ročne. Generálne plány miest sa určujú na

Pozdiž veľkej rieky Volgy je niekoľko tovární na výrobu áut — v Gorkom, Ulianovsku, Jaroslavi. Dnešnú snímku venujeme gorkovskej továrnii.

osem až desať rokov, perspektívne plány na dvadsať až dvadsaťpäť rokov. Len za posledné tri roky vypracovali v Sovietskom sväze generálne plány pre 620 miest.

V apríli 1966 sa konal XXIII. sjazd komunistickej strany SSSR, ktorý vytyčil nový program rozvoja SSSR na roky 1966—1970, spojený s ďalším zdokonalovaním riadenia národného hospodárstva, s ekonomickou reformou.

Keď si uvedomíme, čo všetko dosiahol Sovietsky sväz (kedy chudobná poľnohospodárska krajina) za krátkych päťdesať rokov, za nepatrny zlomok času v dejinách, musíme obdivovať obrovskú silu a nesmierne možnosti tejto krajiny. Ved z tých 50 rokov takmer polovica prešla v níčivých vojnách, v ktorých sovietsky ľud krvou bránil svoju vlast, i v období po týchto vojnách, keď bolo treba takmer všetko budovať od začiatkov.

Preto plným právom označujeme týchto 50 rokov za víťaznú cestu prvého socialistického štátu na svete.

STRATÉGIA DOBRÉHO HOSPODÁREŇIA

28. a 29. septembra tohto roku konalo sa IX. plénum ÚV PZRS. Naše poľnohospodárstvo bolo podrobne hodnotené a analyzované. Táto analýza sa týkala samozrejme celej krajiny, schválené uznesenia v dôsledku referátu Politického byra a bohatej diskusie sú cestovným ukazovateľom pre ďalšiu pôsobnosť stranických organizácií a štátnych orgánov zodpovedných za rozvoj nášho poľnohospodárstva.

Stratégiou dobrého hospodárenia mal by sa zaoberať každý rolník. Už na začiatku roka musí starostlivo premyslieť program práce, rozdeliť slabé ohnivá svojej práce na roli, vypočítat čo sa opáca a koľko, a potom uložiť si plán na celý rok, respektive na niekoľko rokov. Samozrejme rozvážny a zodpovedný človek nikdy nepovažuje svoje zámery za tabu, ale snaží sa zdokonaľovať prácovné metódy.

Nova rolnická politika, ktorú spoločne ustálil ÚV PZRS a NV SLS, rozvinula sa v uzneseniacach IV. sjazdu strany, a súčasne, tri roky po sjazde, zhodnotil sa na plenárnom zasadnutí ÚV priebeh realizácie úloh a určenie prostriedkov, ktoré zaručia ďalší pokrok v poľnohospodárstve.

Jedným slovom, IX. plénum ÚV vytýčilo tú istú strategiu dobrého hospodárenia, lenže v širšom merítke, lebo sa týka celej krajiny.

Mierou pokroku, ako aj účinnosti poľnohospodárskej politiky sú zožaté metricke centy obilia. Z roka na rok zvyšuje sa výroba obilia z každého hektára, to znamená, že smer aký bol prijatý programom je správny. Výroba obilia je základnou zložkou nášho poľnohospodárstva. Ak sa nám podarí dosiahnuť do roku 1970 priemerne v krajine 21–22 q obilia z jedného hektára, tak potom bude možno vyriešiť celú škálu problémov hospodárskeho a politického významu.

Je známe, že poľnohospodárstvo na Spiši a Orave je chudobné. Vypĺňa to zo zemepisno-prírodných podmienok. Ale zároveň toto horské poľnohospodárstvo živí više 14 000 rodin. Hlavným zdrojom zisku je chov domácich zvierat. Udržať na takej istej úrovni tak stav hovädzieho dobytka, ako aj ošpaní (r. 1967 na 100 ha na pôdy pripadá tam 49 kusov hovädzieho dobytka a 87 kusov ošpaní) a zároveň zabezpečiť ďalší rozvoj chovu nie je jednoduchou úlohou. Sám okres to nevyrieši. Ráta na kŕmnu pomoc z vonka a nazaj ju aj dostáva.

Dobre by bolo poobzerať sa a zamyslieť nad zvýšením produktivity z ornej pôdy, hociby tradičného ovsu a žita. Samozrejme pri patričnej agrotechnike a hnojení. Podmienky sú, totiž v posledných 5. rokoch okres Nowy Targ zvýšil úrodu o blízko 1,5 q. Plnením uznesení IX. plena ÚV boli vytvorené podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva. Zlepšilo sa zásobovanie takými prostriedkami výroby ako umelé hnojivá, kvalitné zrno, poľnohospodárske stroje. Zabezpečili sa tiež výhodné ceny pri kontraktácii obilia. Kontraktácia obilia sa stáva základným spojivom medzi rolníkom-výrobeom a štatom.

Máme v krajine veľa hospodársťov, ktoré už dosiahli vysokú úrodu obilia. Samozrejme, majú často lepšiu pôdu ako v horských terénoch. Okrem toho existujú obrovské zásoby v hospodársťach, ktoré majú práve takú istú pôdu a výroba je malá. Vlasteneckou povinnosťou každého rolníka, každého štátneho majetku a rolnických družstiev je rozhýbanie týchto zásob a zameranie na zvýšenie intenzity výroby obilia a krmovín.

Doterajšie skúsenosti, najmä čo sa týka plnenia programu agromimima, o čom sme už písali v našom časopise ukázujú, že aktivizácia hospodársťov nemôže sa zaobísť bez výdatnej, odborno-inštruktorskej pomoci agronomickej a zootechnickej služby. Aktivita agronoma, jeho každodenne spojenie s výrobcom-rolníkom má rozhodujúci význam, najmä vtedy, keď rolník nemá ešte patričné znalosti a vede hospodársťu podľa toho, ako ho naučil jeho otec či tiež starý otec. Tradicionalizmus, ktorý nepotrebné zažáduje veľa hospodársťov vo viacerých oblastiach krajiny je hlavným stupenkom našej nemohúcnosti pri zavádzaní určených zásad agromimia. Nemôžu byť už napr. vyháváčky, že nie sú umelé hnojivá, lebo predsa zásobovanie rýchlo rastie. Treba si uvedomiť, že ak napr. roku 1966 na 1 ha bolo 52 kg hnojiva, v roku 1970 sa už dôjde do okolo 126 kg na 1 ha ornej pôdy.

Vynára sa však nový problém, ktorý spočíva v správnosti ich použitia. Veľký význam má preto vzdelávanie rolníkov v obore poľnohospodárskej vedy. Zimné obdobie malo byť pre tento cieľ plne využité.

V súlade s výpovedou I. tajomníka ÚV súdr. Wiesława pošle sa na dedinu početnú skupinu rolníkov s vysokým vzdelaním na stanoviská miestnych agrónomov. S týmto presunom odborných kádrov na dedinu súvisí reforma miedz, prémii a odmien za konkrétné výsledky. Pomoc agronomickej služby, ktorá odídla bezprostredne do výroby na dedinu, spočívať bude na poskytovaní rolníkovi konkrétnej porady. Ale od hospodára bude závisieť či túto poradu využije vo vlastnom záujme. Ide o to, že aj dobrá rada nepomôže ak sám rolník, majiteľ výrobného pracoviska neprajavá dobrú vôľu, aby túto pomoc najefektnejšie využil.

Ziadnený dobrý hospodár nedovoli, aby pôda, ktorú obrába nerodila. Tak isto aj násť, ktorý v celostátnom merítke plní úlohu hospodára, nemôže si to dovoliť. Uznesenia IX. plena ÚV spejú práve k tomu. Určujú ďalekeshireľné úlohy. Podliehajú im o. i. otázky komasácie pôdy a dôchodkov pre rolníkov, ktorí odovzdajú štátu svoju pôdu vtedy, keď vek im nedovoľuje pracovať a zároveň nemajú syna alebo dcéru, ktorým by mohli odovzdať svoju zem k ďalšiemu hospodáreniu. Sú to však perspektívne otázky, preto si o nich pohovoríme pri inej priležitosti.

Treba si predovšetkým uvedomiť, že pôda je naším spoločným majetkom, a je preto, aby nám dávala najväčšie výnosy. Na jej úrodu čaká celá krajina a jej majiteľ alebo užívateľ musí pochopiť, že jeho povinnosťou je patrične ju obrábať. (pd)

Lenin vo svojej pracovni v Kremlu hovorí s Wellsom.

Zvláštnou zhodou okolnosti, na jeseň, dvadsiateho roku Lenin prijal troch zahraničných hostí, ktorí nechali pozámkы o svojich dojmoch. Prvým bola revolucionárka. Druhým — spisovateľ, ktorý sa považoval za socialista. O treťom — trocha neskôr.

V jeden jesenný deň v kremelskej okrúhlej sále Súdnej budovy, ktorú neskôr pomenovali menom Jakuba Sviertlova, obradovala IX. všeobecná stranická konferencia. Zrazu bočným vchodom vošla na sál žena s mliečnobielymi vlasmi a planúcimi čiernymi očami — „mladistvá matrona“ ako ju volali súdruhovia. Všetci vstali. Strhla sa búrka potleskov. Lenin, ktorý viedol obrady vybehol spoza prezidiálneho stola a srdečne ju objal. Sivovlasou ženou bola Klara Zetkinová.

Práve pred dvoma dňami pricestovala z Nemecka do sovietskeho Ruska. Keďže bola vojna s Poľskom musela cestovať okružnou cestou cez Litvu a Estónsku do Petrohradu. A teraz je v Kremlí.

Spomínajúc túto chvíľu Klara rozpráva, že sa Lenin podľa nej vobec nezmienil. Nezostarel bol presne taký ako pred niekoľkými rokmi. Mohla by prisaháť, že nosil to isté, dôkladne vyčistené sako, v ktorom ho videla na štuttgardskom konrese II. internacionály. „Dobre sa prizri tomu-

to mužovi — povedala jej vtedy Róza Luksemburgová — to je Lenin. Všimni si jeho odhadlanu, panovačnú hlavu“.

Teraz už Klara Zetkinová pozorovala každý pohyb Lenina. Videla, ako pozorne sleduje priebeh diskusie, niekedy až príliš živej. Pokojný a pozorný. Nič neušlo pred jeho prenikavým poohládom a kritickým umom. Najviac charakteristická črta — jednoduchosť a srdečný pomer k spoluúruhom — zaznamenala si v mysli Klary. Na konferencii stačila vymeniť s Leninom sotva niekoľko viet, pozval ju však k sebe domov, tam si pohovoria.

Prvý dojem — skromnosť Leninovho kremelského bytu. Lenin doma neboli, hostia privítali jeho manželku Krupskú a sestra Mária. Pozvali Klaru na večeru. Zapamätala si že večera bola veľmi skromná: žitný chlieb, maslo, syr. Prišiel Lenin. Klara práve hovorila o prekvapení a obdive, ktorý v nej vyvoláva jedinečná v dejinách ľudstva, titanská práca bolševíkov, ktorí kliesnia nové cesty umeniu a spoločenskej výchove.

V roku 1920 v Umanskom okrese vŕta S. M. Budennyj M. I. Kalinina.

Prvá jazdecká nevznikla ľahko a odrazu. Mala svojich prívržencov i odporcov. Pri manévríkum spôsobe občianskej vojny jazdecko, ako najpohyblivejšie druh vojsk, malo veľký význam: malo a muselo byť k dispozícii celému frontu. Bielogardejské velenie si toho bolo dobre vedomé. Vytváralo predovšetkým jazdecké sbory, ktoré mohlo vždy pohotové presunúť na hociktorý úsek fronty. Pri formovaní jazdeckta mali bieli výborné podmienky, vedľa obsadzovania okresy kozáckych oblastí.

Nemali sme sice možnosť vytvoriť rovnaký počet jazdeckých sborov, ale aj my sme mohli veľa urobiť. Predložil som svoj návrh vtedajšiemu ľudovému komisárovi armády a námorníctva Trockému. Trochu príkro sa ma opýtal:

— Súdruhu Budennyj, stojíte si za svojím návrhom? Nepoznáte podmienky jazdeckta. To je aristokratický druh vojska, ktorému velili kniežatá, grófi a baróni. A na čo sa nám v mužických laptiach pchať do toho, do čoho sa nerozumieme?

No mnohí dobrovoľníci, ktorí prichádzali zo všetkých strán na obranu republiky, hliásili sa práve ku kavaleristom. Povedzme taký Grigorij Pivnev, syn chudobného rolníka zo stanice Platovskaja. Uplynul mládenček. Prišiel k nám do oddielu a rozhodne vyhlásil, že chce ísť k jazdecktu.

— Ale ved' si ešte strašne mladý, ani vojakom si nebol, koňa nemáš, — odhováral som ho. — Kozáci ťa rozsekajú, alebo ešte horšie, ulapia ťa a budú ťa mučiť. Ved' si

počul, ako našich pália a režú, živých do zeme zakopávajú.

Gríša odišiel, ale o dva dni sa opäť objavil. Na celkom dobrom koni a s plnou výzbrojou.

Tak, a teraz ma, Semilon Michajlovič, už prijmite; vidíte, aj dobrého koňa mám, i šablu. A sekáč sa naučím, ved' kedysi som ani kašu nevedel jest.

Vzal som Gríšu do oddielu a neolutoval. Spočiatku som si ho držal pri sebe ako ordonanca, báľ som sa ho poslať k jednotke, aby z neskúsenosti nepadol do rúk divému kozákov. Keď sa z oddielu stala jazdecká divízia, zveril som ho veliteľovi eskadróny Barannikovovi. Z času na čas som sa naň Barannikova opý-

Takto sa začal známy, hlboký a srdečný rozhovor o umení počas ktorého Lenin silne zdôrazňoval, že umenie patrí ľudu a najhlbšie jeho korenie mali by siahť do hlbok ľudových más. Umenie musí spájať myšlienky, pocity a túžby más, prebúdzat v nich estetické návyky, rozvíjať a dvŕhať hore.

Rozhovor sa neobmedzil iba na problémoch kultúry a umenia. Lenin videl vo svojom hostovi blízkeho priateľa v medzinárodnom robotníckom hnutí, teda delil sa s ním svojimi obávami a stárošťami.

Byrokracia bola javom, ktorý mu do konca života nedával spaf.

Nenávidím ju z celého srdca — zavolał Lenin počas rozhovoru a vysvetlil, že nemá na mysli konkrétnu niektorého z úradníkov, ale byrokratickú štátnu masinu, ktorá ohrozuje a demoralizuje všetkých zdola nahor". Najradikálnejším prostriedkom prekonania byrokracie — povedal Lenin — je všeobecné vzdelenie a podnesenie kultúrnej úrovne.

Vracajúc neskoru v noci do hotela Klara rozmýšľala o tom, ako malo je Lenin podobný do tých predákov, pre ktorých obyčajní ľudia sú len „dejiny kategóriami".

* * *

Udalosti však utekali vlastným, nezmeneným rytmom. Každý deň Lenin musel riešiť najrôznejšie problémy — od výroby konského záprahu pre rolníkov, až po rokovania s Anglickom.

Práve v tom istom čase mu oznamili, že do Ruska pricestoval anglický spisovateľ Herber G. Wells a chcel by sa s ním stretnúť.

Svoju knihu o ceste do sovietskeho Ruska Wells nazval „Rusko v hmle".

Niektoři sovietski filmári chápali tento nadpis doslova a ukazujúc dni stretnutia zastreli filmové platná hmlou, zimnými nocami, snehmi a mrázom. Nebolo však vtedy vôbec mrázov a snežných závejov. Nebolo a nemohlo byť, už aj preto že Wells pricestoval do Ruska 26. septembra; v Rusku bolo vtedy — v súlade s jeho poznámkami — krásne, slnečné počasie zlatej jesene. Hmla, vytvorená predstavou spisovateľa, týkala sa niečoho úplne iného.

Odpovedajúc na otázku dopisovateľa ROST (Ruská telgrafická kancelária) o dojmech zo sovietského Ruska Wells povedal, že tri roky ruskej revolúcie — sú dlhími a pošmúrnymi rokmi, v ktorých Rusko zostupuje čoraz nižšie, z jedného stupňa porážok na druhý, v neprenikuteľnú tmu. Ďalšia cesta Ruska je nejasná. Jej budúcnosť sa skrýva v súmraku.

Odtiaľ pochádza Wellsov obraz hmlly obklopujúcej Rusko.

Lenin prijal Wellsa šiesteho októbra ráno.

Ked' išiel na toto stretnutie Wells mysel, že uvidí tupého marxistického dogmatika a chystal sa na vyimaginovanú diskusi, cčakávajúc ľahké víťazstvo. Bolo však úplne ináč.

„Musím priznať, že nebolo mi ľahko..." — písal neskôr Wells.

Najzaujímavejším momentom rozhovoru bol leninský plán elektrifikácie, pomenovaný Wellsom „súperfantáziou".

„V žiadnom čarovnom zrkadle som nemohol viťať budúce Rusko — písal. — Ale nevysoký muž v Kremlí mal zvláštny dar: miesto zničených železničných tratí videl nové, zelektrifikované. Videl nove cesty prebiehajúce celou krajinou. Videl dvihajúci sa, ťastny, obnovený a spriemyselný socialistický štát. Počas tohto rozhovoru sa mu skoro podarilo presvedčiť ma o realite týchto plánov."

* * *

Teraz o trefom zahraničnom hostovi.

V ruskom vydani Wellsovej knihy Rusko v hmle čítame, že počas návštavy v Moskve spisovateľ byval v tom istom dome s „anglickým schárom, ktorý sa nejakým spôsobom dostal do Ruska".

Je známe, že anglický parlament je všemohúci, nedokáže však urobiť jednu vec: premeniť muža na ženu. Ale prekladatelka Wellsovej knihy dokázala, že sú silnejší od anglického parlamentu: podarilo sa im premeniť ženu na muža! Totiž sochárom, o ktorom sa hovorí bola žena a pritom veľmi pekná — Clara Sheridan. Prekrásna a odvážna. Totiž potrebňa bola neobyčajná odvaha, aby sa vybrať do Ruska vtedy, keď vracajúci sa odtiaľ Anglia hovorili o robotníkoch, krmencích vraj v jedalniach

polievkami uvarenými z prstov zavraždených obetí.

Hlavným cieľom výpravy Clary Sheridan do Ruska bolo vytiesanie poprsia Lenina.

Niekoľko dní po jej prichode do Moskvy veliteľ Kremľa jej oznámil, že pozajtra bude môcť pracovať v Leninovej pracovni. Ked' vošla, Lenin sedel za písacím stolom zavolený knihami a papierami. Pozrel na Claru, usmial sa, vstal a podišiel k nej. Clara sa mu omluvila za to, že ho vyrušuje v práci. Zasmial sa a po anglicky jej vysvetlil, že môže pracovať tak dlho, ako len bude potrebovať, pod jednou podmienkou, že on sám tiež bude pracovať za svojím stolom.

Clara bola v pracovni Lenina dva dni. Práca vyžadovala veľkú pozornosť a napätie. „Nikdy som nevidela takú zmennú tvár — napísala neskôr — Lenin sa striedavo usmieval a mráčil, bol zamyslený, smútne, ironický. Pozorovala som tieto zmenny výrazu jeho tváre a vahala som sa, čakala som. Až zrazu oslnená rozhodla som sa. Musím ukázať jeho pozorné, prižmúrené oči, akoby prenikajúce hovoriaceho... To je najdôležitejšie. Nikto nemá takýto pohľad. To je iba jeho pohľad".

V mestnosti bolo hlboké ticho. Ked' vchádzal tajomník s listami Lenin neodtrhujúci sa od práce, potvrdzoval odobierku na obálke.

Od času do času zazvonil telefón a nad písacím stolom zapaľovala sa maličká žiarovka. Počas telefonického rozhovoru sa Leninova vár očividne ožívovala. Po skončení rozhovoru Lenin sa opäť zahebil do práce.

Hodiny mlčky utekali. Iba niekedy Lenin a Clara zamienili niekoľko slov. Konečne poprsie bolo hotové natoľko, nakoľko ho v takýchto podmienkach bolo možne vyhotoviť. Lenin srdčne stisal dlaní Clary a povedal jej, že svoju prácu vykonala výborne.

Po návrate do Anglicka Clara vytiesala Leninovo poprsie v mramore.

„Na jeho tvári bolo vidieť skôr hlboké zamyslenie ako panovačnosť — písala neskôr umelkyňa.

— Zdal sa mi živým stelesnením mysliteľa".

Takto videli Lenina na jeseň roku 1920 traja zahraniční hostia.

JELIZAVIETA DRABKIN

tal. Opatrný v posudzovaní ľudí a skúpy na pochvalu odpoval Barannikov spočiatku neurčite — vraj, pozorujem ho. No onedlho mi vrazil: ten chlapec zrejme vôbec nepozná strach, bude z neho dobrý veliteľ.

Pri jednej zrážke s bielogardejčami priblížil som sa úžlabinou k rojnicí vojakov z rýchlej Barannikovovej es-kadróny. Čata, šikovne rozložená po pahorkatine, páli do nepriateľa. Guľky bielych svíšťia, plieskajú o zem, ale veliteľ čatý ako keby nič — pokojne chodi sem a tam a vydáva rozkazy. Laťa ho, Pivneva!

Nie náhodou som spomíнал nebezpečenstvá, ktoré čakali hoktorého červenoarmejca, ak padol do rúk bielych. Bol som vtedy ešte veliteľom es-kadróny. Dostali sme sa do obkolesenia bielych kozákov. Bolo treba nájsť cestu z pasce. Prihlásil sa mladý vojак, bývalý námorník na ponore, Denis Ničipurenko.

— Ak sa nevrátim, znamená to, že sú tam bieli.

Boli. Čakali na nás s guľometmi, ukrytými na strechách domov. Denis nám to ešte stihol označiť, kým ho chytili. Bieli kozáci ho mučili, páliili mu nos a uši, okolo hlavy vrezali pásik kože ako stužku na námorníckej čiapke. Chceli sa dozvedieť, kolko máme vojakov a zbraní. Ničipurenko nevyzradil. Zdiení a zúriví vyvesili kozáci zmučeného Denisa za nohy a potom ho hodili do starej studne.

Smelí mladí vojaci sa stávali veliteľmi čiat, eskadrón a plukov, tvorcami novej vojenskej taktiky. Preto začiatkom roku 1919 divízia so štyrmi plukmi, ktorej som velil, za pol mesiaca rozprášila pri Cariyne dvadsaťtri plukov pechoty a jazdecka ar-mády donského kozáckeho atamana Krasnova. O niečo

neskoršie nás jazdecký sbor (jeho 4. a 6. divízia) porazila na hlavu spojené sily troch sborov Kaukazkej armády generála Vrangela.

Cervení jazdci vifazili nad dva až tri razy silnejším nepriateľom. Treba povedať, že nepriateľ bol silný, skúsený. Na Done, pri stanici Kazanskaja, stretli sa naše pluky s jednotkami generála Arbuzova, pozostávajúcimi prevažne z bielogardejčských dôstojníkov, ktorí sa bili do posledného náboja a odmetli sa dať zajať. Padli do jedného. Ked' sa boj skončil, mohli sme iba podľa dokumentov zistíť, aké to boli jednotky. Strašné bolo pozrieť na bitevné pole po tejto neľútostnej seči. Zôkol-vôkol telá, pokrátené kanóny, dve dokonca s cárskym erbom. Pri bezduchom tele generála Arbuzova, stierjúci si pot z čela, sedel Srb Oleko Dundič. Legendárna postava. Mal len dvadsať päť rokov a už velil vzornej jazdeckej divízi — našej elitnej jazdeckej garde. Podľa ruského zvyku volali ho Ivan, hoci každý vedel, že k nám prišiel s internacionálnym oddielom, v ktorom boli Srbi, Česi, Slováci a Maďari. Spomenul som Dundiča a hned mám pred očami ďalšiu príhodu spojenú s jeho menom. Hnalí sme sa za sborom Mamontova, jedného z najlepších bielogardejčských vojenských veliteľov. Mamontov ustúpil k Voroneži, kde sa spojil so sborom generála Škura. No pred mestom sme zastali: nebolo by totiž rozumné priamo z pochodu zaútočiť na opevnené pozície.

— Čo sa robí? Prečo neútočíme? — pýtali sa bojovníci.

— Majú šesť divízií, a my len dve. Treba ich vylákať z mesta a biť po častiach, — vysvetlujem.

— Netreba čakaf. Podme na Voronež? Budeme biť oboch generálov odrazu? — nástojili jazdci.

Predsa sme vyčkávali. Aby sme vylákali bielych, rozhodli sme sa napiisať generálovi Škurovi bezočivý list, podobný tomu, čo kedysi napisali záporožskí kozáci tureckému sultánovi. Ak vynechám trochu prišťavnaté výrazy, môžem odcitovať niečo z listu:

„Zajtra dobyjem Voronež. Všetky kontrarevolučné sily nech nastúpia k prehliadke na námestie. Prehliadku vojsk urobím osobne. Velit prehliadke budeš ty, bielogardejček nedôhoda. Po prehliadke fa za všetky ničomnosti, za krv a slzy robotníkov a rolníkov, obesíme na telegrafný stĺp, hned na tom námestí. Keby ti pamäť zlyhal, pripomínam ti: je to práve to námestie, kde si ty, krvavý hrđorez, vešal a strieľal pracujúcich a červených bojovníkov. Môj rozkaz oznám celej voronezskej bielogardejčskej posádku. Bud' ony".

Doručil list si vzal na stavost Dundiča. Obliekol si bielogardejčský dôstojníčku rovnosatu, večer odišiel do mesta a vyhľadal Škurov štáb. List odovzdal službukanajúcomu dôstojníkovi. Potom si Dundič obzrel systém obrany, vrátil sa k budove štábu a hodil do obloka dva granáty. Vypukla obrovská kucapaca. Bielogardejci sa zo všetkých strán zbiehali chytí diverzanta. „Diverzant" v dôstojníckej uniforme sa mortal medzi nimi a z plného hrdla kričal: Chytaj ho! Lapaj ho! Potom si to odštrádalo k úseku obrany, ktorý zverili domobrane, a skričal: „To ste vy, titulovaní nanič-hodníci, pustili červených diverzantov! Uhnite, vrany!" A domobranci pekne krásne Dundiča pustili von.

Pri Voroneži sme zvítazili na celej čiare. Po občianskej vojne na VIII. sjezde Sovjetov sa ma Vladimír Iljič Lenin opýtal:

— Chápete, čo váš sbor urobil pri Voroneži?

— Porazil nepriateľa.

— Hej, len tak, jednoducho, — usmial sa Lenin. — Keby sa vás sbor nebol objavil pri Voroneži, mohol Denikin hodiť na misku vás jazdecku Škura a Mamontova, a republika by sa bola dostala do veľmi fažkej situácie.

V tých dňoch z rozhodnutia Komunistickej strany sa vytvorila Prvá jazdecká armáda. Volali ju vtedy mečom revolúcie. Červení jazdci bojovali skvele napriek tomu, že sme nemali pre nich poriadne oblečenie, že ostávali často bez teplého jedla, že nie vždy bolo čím riadne nakŕniť kone, že vojaci nemali tabak ani papier na ušúvanie cigaret. Vojakov, ktorí sa mimoriadne vyznamenali v boji, odmeňovali sme bielizňou, čižmami alebo tabakom.

Po porážke Denikina populárna Komunistická strana a V. I. Lenina na fronte veľmi vzniesla. Člen revolučnej vojnové rady Prvej jazdeckej Ščadenko mi rozprával, ako za ním prišla celá eskadróna.

— O čo ide?

— Zapište nás do strany, — odpovedal za všetkých veliteľ eskadróny.

— Ako zapísate? Vy ako veliteľ máte vedieť, že do strany sa nepríjima po skupinách, ale jednotlivco.

— To ja viem. Ale vojaci hovoria: do útoku ideme spoľočne, spoločne sa bijeme za sovietsku moc, všetci ideme za súdruhom Lenim, tak aj ku komunistom pôjdeme spoľočne.

Prvá jazdecká zamierila na Severný Kaukaz a zaútočila na bielych pri obci Belaja Glina a stanici Jegorlykskaja. Dva dni zúril krvavý boj. Štyridsaťtisíc šablí cvendžalo. Bojovali všetci, i pracovníci štáb a ošetrovatelia. Mladušká milosrdná sestra Taisija Plotnikovová zachraňovala ranených pred útočiacimi bie-

logvardejčami. V najnebezpečnejšej chvíli skočila na koňa a viedla bojovníkov do protiútoku. Koňko sme mali takých dievčat!

Porazili sme denikinovcov. Jazdecká sa presunula na Juhozápadný front proti bielogardejčskému pánom. Taký pochod nemal v dejinách obdobu: za 52 dní prešla 1200 kilometrov. Už sám pochod bol hrdinským činom jazdcov. Uvedomme si, že išli bez zásob potravín a krmiva pre kone, po jarných rozblatených cestách, územím zničeným vojnou. Novgorod-Vologinskij, Rovno, Dubno, Kremenec, Brody, Luck, Lvov — to boli etapy hrdinského ťaženia Prvej jazdeckej, ktorá sa v trojmesačných nepretržitých bojoch bila za oslobodenie Sovietskej Ukrajiny. Jedna po druhej padali obranné pozície interventov.

Na jeseň roku 1920 sa obrátila proti Vrangelovi: za krátky čas prešla 700 kilometrov a vtrhla hlboko do tyla vrangelovcov. 13. novembra jej jednotky vstúpili do Simferopolu a o dva dni začala červená zástava nad Sevastopolom. Veliteľ Južného frontu M. Frunze oznamil Leniniu: „Vrangla sme zlikvídovali."

Občianska vojna sa skončila, ale Prvá jazdecká armáda mala pred sebou ešte boje s banditmi na Ukrajine a Severnom Kaukaze, likvidáciu basmačov v Strednej Ázii. Mnohí veliteľia bojovali za osloboedenie Dalekého Východu proti Japoncom. Len roku 1924 prestala existovať ako samostatne operujúci svaz.

Prešlo takmer polstoročia, ale mne sa v noci ešte vždy sníva o prudkých útokoch kavalierov, počujem cvengot šablí a erdžanie spnených koní.

Ako je to dávno... Len je z

NA SÚDE

Súdne pojednávanie vo veci občana Petra Vlasova z pripravovanej vraždy svojho suseda Vasilija Jegorova prezývanej v Bogorodsku Vasilijom Selaputom, sa prehávalo už štvrtú hodinu. Svedkov už vypočuli. Obvinený svoju vinu priznal. Súdny proces sa chýlil ku koncu.

— A preto, páni, — povedal vo svojej záverečnej reči sudca, — len čo počul obvinený Peter Vlasov Jegorovovo slová „hrbáča narovná iba hrob“, hodil doňho sekeru, ktorou rúbal drevo. Bolo to tak, obžalovaný?

— Presne tak, vaše blahorodie, — povedal obžalovaný, štyridsaťročný územčistý človek s výrazným hrbom.

— A povedzte mi, Vlasov, ako dlho ste poznali zabitého predtým? — opýtal sa ho sudca.

— Odvtedy, ako sa stal Vasilij paholkom na panstve u Menšutkovicov, — odpovedal hrbáč a pokračoval: — Po zrušení poddanstva zmizol na päť-sesť rokov, nedvedno kam, a až vlane sa znova objavil na našom dvore. A odvtedy, len čo ma zazrel, deň čo deň som nič iného nepočul, iba „hrbáč“ alebo „iba hrob fa narovná“. Aj som ho preto preklinal, aj prosil, aby prestal, ale bezvýsledne. Zakaždým opakoval iba to svoje „hrbáč“ a „hrbáč“... Tiahlo sa to tak dlho, dokial ma prekliaty nevyprovokoval k hriechu, uchovaj boze...

— A obvinený sa zhrbil ešte viac a rozplakal sa.

Jeden z prisiediacich sa k nemu naklonil a upokojoval ho.

Potom vstal obhajca, mladý človek vo fraku. Zaklopal tužkou na pohárik a keď všetko utichlo, prednesol tradičnú úvodnú frázu:

— Páni suds!

Všetci prítomní sa obrátili v tú stranu kde stál obhajca. Tento sa ešte na hodnú chvíľu odmlčal a potom tým istým hlasom opakoval:

— Páni suds!

A znova dlhá prestávka.

— Páni suds! — opakoval obhajca tretí raz.

Sála ožila. Predseda senátu sa uškrnul a polohlasne povedal:

— Aj bez toho vieme že sme suds! Už je načas, aby ste hovorili k veci.

— Páni suds! — povedal obhajca už po štvrtý raz.

V obecenstve bolo počuť posmešné narázky. Súdne pojednávanie, ktoré riešilo prípad vraždy človeka, menilo sa na frašku. No obhajca vytrvalo opakoval jednu a tú istú frašku, pričom vždy dodržal dlhšiu prestávku.

Nakoniec sa suds nezdržal:

— Nebolo by už načas prejsť k veci, milostpán? — obrátil sa posmešne na obhajcu.

— Ako dlho ešte hodláte opakovat jedno a to isté? — pohoršene vykríkol jeden z porotcov.

— Páni suds! — oslovil sa násť ešte raz obhajca. — Iba desať minút opakujem tu vaše celkom vznešené tituly a už sa na mňa preto hneváte. No môj klient musel celý rok, ba celý život počúvať, ako ho uráživo prezývajú hrábčom a boli by ho zaživa vonnali najradšej do hrobu. Či je na tom niečo čudné, ak obvinený túto fažkú skúšku nevydržal a potrestal človeka, ktorý ho urážal...? A to je vlastne všetko, čo som vám chcel povedať, páni suds!

Posledné slová obhajcu odmenili prítomní búrlivým potleskom. Obžalovaného osloboobili.

Bolo to jedno z prvých vystúpení významného ruskeho právnika Fedora Nikiforoviča Plevakova.

A. I. JAKOVLEV
Preložil: A. Krupa

ŠIRÁK SLOVUTNÉHO MUŽE

Od útlého dětství toužím stát se Někým. Umělcem, vědcem, státníkem. Nějak se mi to však nevede.

Onehda vyprávěl Hajaja v rozhlasu příběh člověka, který poznával myšlenky druhých tím, že nosil jejich klobouk. Řekl jsem si,

že by to stalo za pokus. Od té doby řeším problém, jak přijít ke klobouku nějaké významné osobnosti.

Je to zapeklitý problém. Nošení klobouků je totiž jaksi z módy. Zvláště v uměleckých kruzích. Naštěstí jsou tu ještě vědci se svými širáky.

Zkoušel jsem to v několika restauracích. Včas jsem toho zanechal. Pomalu bych neměl kde obědat. Pokus v čekárně zubního am-

bulatoria skončil málem na stanicí Veřejné bezpečnosti. Bohudík, uvěřili v mou roztržitost.

Pak jsem problém rozrešil.

U Pindova mostu je mně z neznámých důvodů stálé proudění vzduchu, které bere lidem klobouky s hlavy a nemilosrdně je shazuje do řeky. Zjistil jsem, že tudy chodívá známý akademik, biolog světové proslulosti. Vypůjčil jsem si tedy loďku a číhal pod mostem.

VERNOST

Do komunálu bytovej hygieny vošlo sedemročné dievčatko. V tomto komunáli sa starali nielen o poriadok v domoch, ale robili aj menšie opravy pokazených vecí. A tak dievčatko prišlo, otvorilo ve-

likánsku rodinnú kabelu a vytiahlo z nej ružovú nôžku veľkej bábiky z umelej hmoty. Potom sa na svetlo sveta dostala druhá nôžka, potom ruky a telo. Len hlávku nemohlo dlho nájsť. Nakoniec sa aj to podarilo. Hlava sa našla. Dievčatko položilo všetko pekne-rúče vedľa seba do radu a povedalo:

— Ujček, prosím, opravte mi to...

Majster sa začudoval:

sklenených skriňach, na štelážoch, na stoloch. Všetky zdajú sa byť jednaké a všetky jednako strašné.

Počuli sme za sebou nízsky hlas náčelníka Roščina:

— Toto všetko boli voľakedy živí ľudia. Voľakedy, to znamená pred dvadsiatimi alebo sedemnásťmi rokmi... Teraz sú to len lebky. O týchto ľuďoch sme nič nevedeli; ani ako sa menovali, ani odkial boli, ani akou smrťou zomreli. Metóda profesora Gerasimova pomáha ustáliť všetky tieto údaje... Napríklad, táto lebka... Bola najdená pri vykopávaní základov v jednom malom mestečku. Padla otázka: muž alebo žena? Vražda alebo prirozená smrť... Nezachovalo sa ani telo, ani koža, ani vlasy, ani dokonca zvyšky šiat. Lebku poslali do našho inštitútu.

— Je možné podľa tvaru lebky ustáliť ako vypadala tvář človeka — pýtam sa pamätajúc sa na všetko, čo som vedela o metóde profesora Gerasimova.

— Ako vidíte, áno...

Náčelník Roščin ukazal nám v hlbke sálu pokladené na stoloch ľudské hlavy. Veľa hlav, jedna pri druhej. Nespozorovali sme ich a teraz urobili na nás ešte fantastickejší dojem ako lebky. Tváre normálne sfarbené, otvorené oči, vlasy rôznych odtieňov.

Roščin držiac v ruke lebku, ktorú nám už ukazoval, priblížil ju k jednej zo ženských hláv.

— Keď nám lebku poslali, začala sa normálna v takýchto prípadoch práca. Fotografovali ju zo všetkých strán, merali a opierajúc sa na istých pravidelnostach tvárov a závislosti tvárov svalov na tváre kostí, boli odvorené všetky takzva-

né mäkké časti hlavy. Je to výsledok práce výtvarného umelca s antropologom a inými odborníkmi. Ukázalo sa, že to bola žena. Urobili sme fotografiu odvoreného hlavy a poslali sme ju do mesta, z ktorého nám poslali lebku. A predstavte si, že ju tam ihneď poznali. Ako dôkaz poslali nám jej fotografiu, urobenú ešte keď bola nažive.

Náčelník Roščin ukazuje nám fotografiu mladého dievča. Podobnosť je skutočne zaražajúca.

— Pošta, ktorá prichádza do inštitútu musí byť zaujímava? — pýtam sa, keď nás sprievodca viedie na iné oddelenie inštitútu.

— Veľmi — odpovedá Roščin. — Kúska kostí, tela, lebky, pramene vlasov, no a iné takéto predmety. Z času na čas pritrafia sa však aj papiere. Mysím, také papiere na ktorých bolo voľakedy niečo napísane a z nejakého dôvodu písanie nemôže byť prečítané. Raz napríklad, dostali sme zvitok not. Majlo to byť jedno zo stratených diel Cajkovského. Avšak klavirista, ktorý pokúsal sa z nich hráť, pochopil, že to neboli štýl Cajkovského, že popri partiach, ktoré smelo môžu byť od tohto geniálneho skladateľa, sú iné, štýlovo odlišné. Najdôležitejšie bolo však to, že noty boli veľmi zničené, s viditeľnými stopami po opravách, a hudobník, ktorý nám ich poslal, bol považovaný za najväčšiu autoritu v tomto odbore. Odborníkom týchto záležostí je profesor Kubický. Pracoval nad týmito notami viac ako pol roka a vo výsledku naša hudobná kultúra bola obohatená o ešte jedno veľké dielo.

Roščin berie do ruky čistý kúsko papiera a ukazuje:

— Vidíte niečo?

— Nie — odpovedáme súhlasne. — Stránka je čista.

— No, obaja sa mylité — usmieva sa Roščin — je popisana odhora až dolu.

Ukazuje nám ju pod svetlom padajúcim zo zvlášnej lampy. Skutočne stránka papiera je pokrytá droboučkým písmom. Dozvedáme sa tiež, že inštitút má aparát na fotografovanie neviditeľného písma. Takéto písma, to znamená základný text, vzniká po chemickom odstranení všetkých farebných substancií, spolu s atramentom, ktorými bol papier znečistený.

K nášmu sprievodcovovi prišiel jeden zo zamestnancov a ukazujúc mu pečlivou na skle zabezpečený kúsko nejakej látky povedal:

— A predsa je to kúsok ľudského tela.

Roščin nezabudol nas informovať o čo sa jedná.

— Pred niekoľkými dňami na jednej moskovskej ulici — bol zabitý autom človek. Pachateľ ušiel. Nikto z nachadzajúcich sa nablízku nezapamätal si číslo auta. A však ihneď cestou rádia boli upozornení všetky hliadky milicie na okrajoch mesta. Na jednom zadzívanom aute našli sa stopy krve a malý kúsoček tela. Vodič vysvetľoval, že po ceste prešiel zajaca. Ale vidíte kúsko v tom bolo pravdy.

Moja nálada sa úplne zmenila. Nazdavala som sa, že napísem senzačnú reportáž, ale to sa mi len tak zdalo. Vznikla reportáž o fažkej práci Ľudí, ktorí svoje vedomosti obetujú veci bezpečnosti a výjneho poriadku.

NAIDA SCHNEIDOROVÁ

HL'ADAJÚC VRAHA

Vrátnik bol upozornený, že príde. Diskrétnie sa usmieval keď videl ako zlé skrývame rozčúlenie. Mohol sa smiať... Celý týždeň sme stratili, než sme smeli vojsť na túto vrátnicu. A ešte aj teraz nebola som si istá, či povolenie nebolo anulované a či nebudem musieť odísť. Ale práve, ako keď by ma chcel presvedčiť, že je to pravda, na vrátnicu vošiel muž v ciwilných šatách a, zdraviac, označil oficiálnym tónom:

— Náčelník Roščin vás očakáva.

Vydychla som si uľavene.

Ideme širokými schodami na poschodie, do miestnosti v ktorých novinári sú tak neradi vítaní.

— Maš dostatočne silné nervy? — pýta sa ma fotoreportér.

— Stačí — odpovedám.

Kráčame za našim sprievodcom širokou chodbou s nespočítateľným množstvom dverí. Všetko tunu vypadá úplne normálne, ako v každom úrade alebo pracovni. Až sa verif nechce, že je to jeden z najzaujímavejších vedeckých ústavov: Vedecko-výskumný ústav kriministiky...

Sprievodca zastane pred dvermi a vysvetľuje:

Tuna je laboratórium, v ktorom sa pracuje na lebkach, metódou profesora Gerasimova.

Potom nás zaviedol dovnútra. Hľadíme so záujmom, s fažkou opisateľným pocitom. Pohľad je, musíte priznať, dosť fantastický. Do okolia lebky, lebky a lebky... V za-

METRO PRO MOSKVU

Když si sedněš na metro, víš, že jedeš včas, říkají Moskvané. Metro je v Moskvě nejrychlejší a také nejlacnejší způsob dopravy. Jestli jedeš autobusem po městě průměrnou rychlostí 18 km/hod. za 5 kopějek, tramvají rychlostí 16 km/hod. za 3 kopějky, pak metrem se dostaneš z jednoho konce Moskvy na druhý za 5 kopějek rychlostí 40 km/hod. Vlaky metra jezdí každou minutu od 6 ráno do 1 hodiny po půlnoci. Je to také nejkomfortnejší způsob dopravy; v zimě je na stanicích podzemní dráhy teplo, v létě zase příjemný chládek. Lide metrem nejen jezdí, ale dívají si tam dokonce schůzky, na lavičky ve stanicích přicházejí posedět a pobesedovat si. A když dodáme, že metro přepraví za den 4,111.000 cestujících, pak pochopíme, že doprava v hlavním městě SSSR je bez metra nemyslitelná.

METRO STAVÍ METROSTROJ

Když se v roce 1932 začalo moskevské metro stavět, neměl Metrostrost zkušenosti ani stroje. Do Moskvy byli tehdy pozváni horníci z Donbasu a Uralu, zakavkaští tuneláři zahraniční odborníci z USA a z Anglie. V květnu 1935 byla dána do provozu první linka metra se 13 stanicemi a tak Moskva, jako 24. město na světě dostala podzemní dráhu. Od té doby se metro stále staví, se stavbou se neprestalo ani v době války. Metrostrost se změnil v mohutný stavební kombinát. Dnes je místo 13 stanic na tratích metra 82 stanice.

K ražení podzemních chodeb metra se používají tři způsoby: 1. uzavřený hlubinný, 2. povrchový, 3. uzavřený podpovrchový. V případě hlubinného uzavřeného způsobu se ve značné hloubce (více než 10 metrů) razí 2 jednosměrné tunely o průměru 6 metrů, které jsou spojeny a rozšířeny až

na 11 metrů v místech, kde budou stanice. Pro tuto metodu ražení tunelu se obvykle vybírají vápencové horniny nebo čtvrtohorní usazeniny. V mokrých písčicích se musí použít kesonové metody nebo se podklad do značné hloubky zmrazuje.

Při povrchovém způsobu se hloubí 10 — 12 metrů hluboké koryto, do něhož se potom kladou betonové výztuže a kolej. Povrchový způsob je 2—3krát lacnejší než hubinný, ale zato je spojen s řadou potíží. Například podél koryta musí být odstraněny domy, přeloženy městské komunikace, zpevněny základy domů nalézajících se nedaleko. Tyto nedostatky sice nemá hlubinný způsob, ale zato se při něm spotřebuje daleko více kovu na výztuže tunelu a tunelářům nadělají velké starosti podzemní vody.

Třetí způsob, uzavřený podpovrchový, je jakousi kombinací obou předešlých: Razí se tunely v malé hloubce, kde je 2—3krát nižší tlak podzemních vod a práce v tomto podkladě nevyžadují pyrotechnických prostředků, zmrazování nebo kesonování. Zachovávají se přitom výhody podzemního způsobu, tj. možnost práce bez narušení místní dopravy a za jakéhokoliv počasí. Podpovrchové tunely se v Moskvě stavěly pod železniciemi, aniž byl na nich přerušen provoz, pod silnicemi, koryty řek i v blízkosti 8—16 patrových domů.

PROVOZ A ÚDRŽBA

K tomu, aby si cestující v metru neuvědomoval, že se nachází pod zemí, musí být dobré organizován provoz v metru. Do sítě podzemních stanic se neustále vhání čerstvý vzduch, takže se za hodinu 3—4krát vymění jeho objem. Na každé stanici jsou světelné hodiny, ukazující po pěti vteřinách čas odjezdu posledního vlaku. To

zajišťuje přesnost intervalů mezi jednotlivými vlaky.

Nástupiště stanic se vždy v noci myjí a šestkrát denně zametají mokrými pilinami. Jestli na ulici mohou lidé odhodit papírek, pak v metru to nikdo neudělá. Prostředí působí tak, že lidé tam ani nekouří i když jsem nikdy výslovný zákaz kouření neviděl.

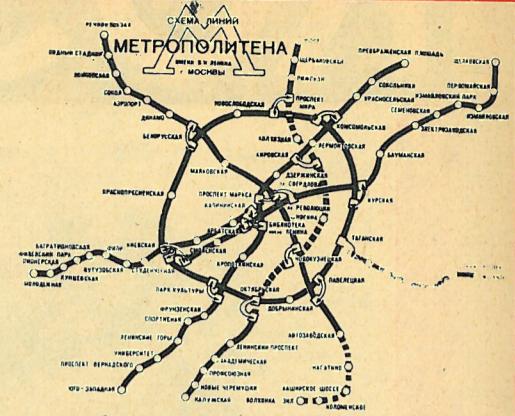
Aby se mramorové stěny stanic, zejména nově postavených uchovaly čisté, jsou pokryvány průsvitnou lehce omývatelnou vrstvou latexu. Dvakrát za měsíc se pomocí zvláštního stroje stříkají vodou vnitřky tunelu; jednou za tři dny musí souprava vagónů projít čisticím zařízením. Celá souprava 7 vagónů se umyje a vysuší za deset minut. V noci vyjedou na kolej metra vozítka, která kontrolují jejich stav. Ultrazvukové detektory zjistí sebemenší trhlinky v kolejích.

RENTABILITA A PERSPEKТИVY

Od náčelníka technického oddělení metra Vasilije Šagina jsem se dovídám, že ze 130 km linek metra se provozem zaplatilo asi 40 km. V institutu, který projektuje moskevské metro, přišli k závěru, že jedna linka metra se může amortizovat v průměru za 20 let.

Metro se neomezuje jen na podzemní dráhy. V tomto roce byla dána do provozu linka, kde metro (ve stanici Ždanovskaja) navazuje na železniční trať. Obojí kolej mají stejně nástupiště. V závislosti na reliéfu krajiny vedou některé úseky metra na povrchu. Byly zahájeny práce na stavbě experimentální závěsné jednokolejné dráhy v délce 5,2 km z Nagatina do Kolomenského, která se má napojit na systém metra.

TEXT A SNÍMKY VLADIMÍR BALEK

Schemata linek metra v Moskvě

Uzávřený hlubinný způsob ražení tunelu. Zelezobetonové a ocelové výztuže hermeticky chrání prostor tunelu před prosakováním podzemních vod.

SESTRA VENUŠE MILÓNSKEJ

Ruky neznámeho sochára darovali život, pôvab a krásu jej mramorovému telu. Meč divokého barbara ju smrtelně ranil a zhodil do vápennej jamy.

Hore, dva metre nad bohyňou lásky odohrávali sa veľké boje, prichádzali na svet a zomierali ľudia. A o nej nik netušil. Ležala hlboko pod zemou, počúvala dupot koní, rinčanie šablí, výbuchy, údery stavbárskych kladív a nakoniec... bohyňa lásky začula tak dlho očakávaný, opatrny škrabot lopatky archeológa.

Dvetisíc rokov čakala na toto stretnutie s ľudmi.

Mladý vedec Vladislav Dolgorukov objavil Afroditu dvesto metrov od Tamanského zálivu pri práci na vykopávkach starodávneho chrámu. Socha ležala dolu ramenami a nemala hlavu. Hlava, odseknutá barbarom pred dvetisíc rokmi, je stratená nazvady.

Najskúsenejší archeológovia, medzi ktorých patrili Nikolaj Sokołskij, vedúci výpravy Ústavu archeológie Akademie vied SSSR, Nina Sorokinová, vedúca skupiny Štátneho historického múzea, a ich pomocníci sa sústredili pri doteraz neznámej prekrásnej soche, dlhú dobu pochovanéj v zemi.

— Opatrne... v mene civilizacie opatrne! — šeptom varovali jeden druhého. Akoby sa báli, že hlučnejšie slovo by mohlo poškodiť krásu novozavanénej bohyne, alebo preruší zárazk. — Opatrne! — a mäkké phýby prstov pomaly zbavovali Afroditu vrstvy pôdy.

Deň, keď Afrodita znova nazrela svetu sveta, celá výprava vyhlásila za sviatok bahyne lásky.

Afroditu objavili v troskách jej chrámu, ktorý existoval v II.—I. storočí pred našim letopočtom v antickom meste Kepy na Tamanskom polostrove. Obývali ho grécki kolonisti. Svedčia o tom početné črepiny džbánov, natreté čiernym lakom s monogramom „Af“ a objavený podstavec ešte väčšej sochy, na ktorom je vyryté venovanie Afrodite od bosporského cára.

Teraž v Ústave archeolgie obnovujú zovnajšok bohyne z Kiep. Z jej tela odstránili tisicročnú vápennú vrstvu, očistili mramorové rúcho, záhyby ktorého padajú jej k nohám. Majstri-reštaurátori starostivo dopĺňajú dolnú časť sochy úlomkami, ktoré boli súčasťou celého diela. Prekrásna a

večne mladá, ako láška sama, javí sa dnes Afrodita svojim záchrancom. Ešte nie je celkom hotová, ale deň čo deň do dielne prichádzajú pracovníci ústavu a vedci, aby sa pokochali v dokonalosti mramorovej bohyne.

Nikto a nikdy predtým neobjavil podobnú sochu na území SSSR. Vedci porovnávajú svoj objav so svetozámnou Venušou Milónskou. Pravda, sú úplne odlišné, ale pokial ide o majstrovské prevedenie, presnosť, gráciu v stvárení ženského tela, klasickú harmóniu línií a súmernosť — môže novovobjavená socha superiť so svetozámnou. Obidve sú skoro rovnako staré — boli vytvorené v III.—II. storočí pred našim letopočtom.

„Co je naša Afrodita?“ rozmyšľala Nikolaj Sokolovskij. „Originál alebo kópia, urobená rukou veľkého majstra?“

Na pomoc prichádza Grék Costos, aspirant Ústavu archeológie SSSR:

— Mramor je bezpochyby grécky. Celkom iste. Pochádza z ostrovov Egejského mora. Pravdepodobne z Melosu... Originál alebo kópia? Tažko odhadnúť. No keby aj bola táto Afrodita kópiou neznámeho originálu, rovnako by obdivovali u nás v Aténach, akoby ju obdivujú tu v Moskev.

Práce na reštaurovani sochy sú už skoro skončené. Čoskoro bude Afrodita z Kiep vystavená v Historickom múzeu v Moskev.

Ale socha Afrodity, to nie je ešte všetko.

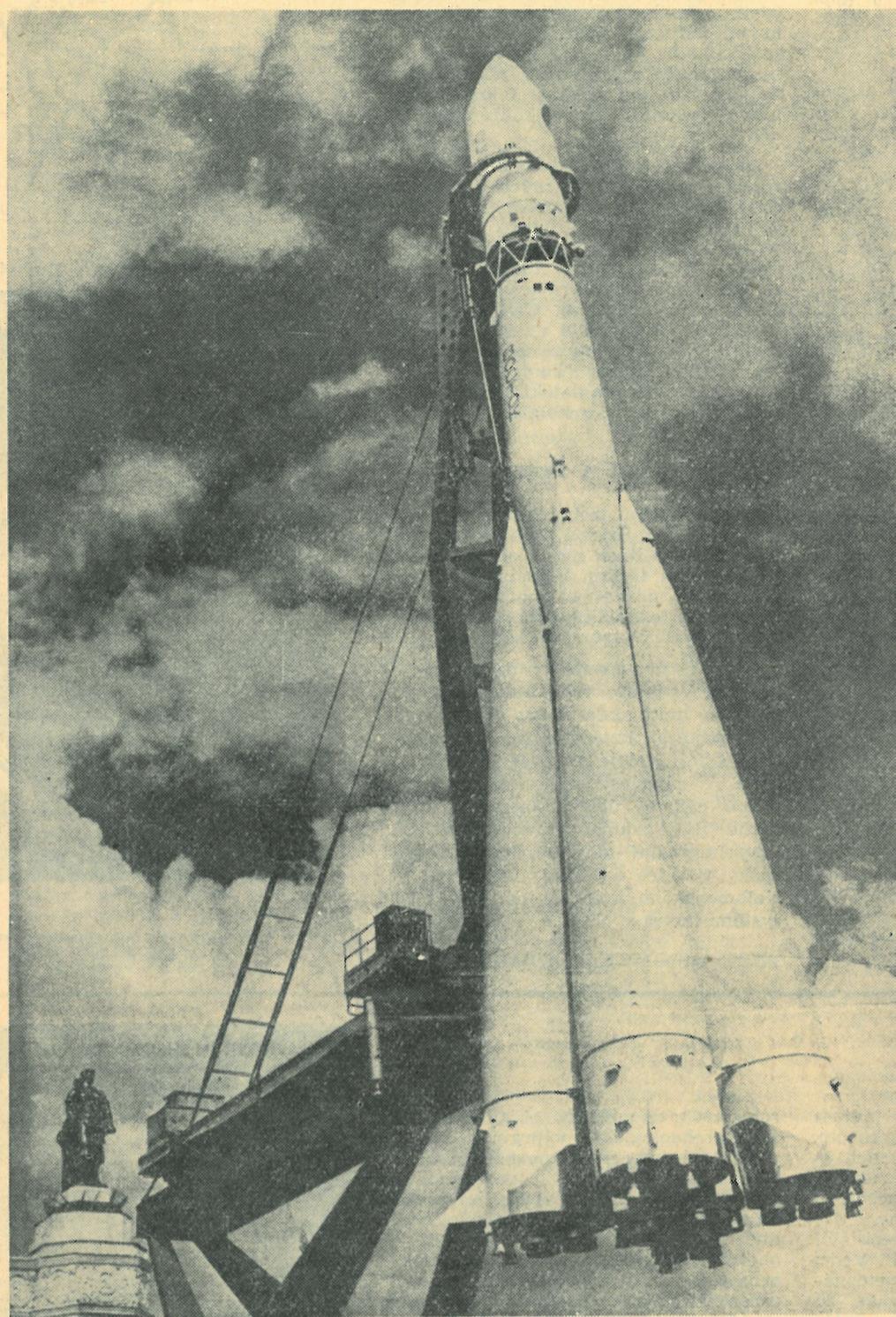
Celkove roku 1963 objavila archeologická výprava na Tamanskom polostrove temer záračné bohatstvo. V Ústave archeológie teraz rozoberajú, triedia, skúmajú zriedkavo vzácné mince, džbány, kalichy, sochy, sošky, úlomky sarkofágov. Všetky tieto nálezy konečne dali vedcom klíč na odhalenie veľkého tajomstva kameňa Sindov, ktorý bez stopy zmizol.

Do roku 1963 existovalo iba čiastočne hmlisté svedectvá o Sindoch, ktoré vedci nachádzali v starých kronikách.

Obývali Tamanský polostrov. Boli takým mocným kmeňom ako ich susedia Skýti. Vedeli dobre bojovať a mali radi umenie. Ich majstri, ktorí sa učili od starých Grékov, vytvorili množstvo umeleckých diel. Potom sa kmeň stratil a jeho umelecké diela tiež. Kde? Odpoveď sa nenašla až dc

KOSMOS

RAKETA „VOSTOK“

v štartovacej pozícii pred vchodom do pavilónu Kosmos.

Tak se jmenuje nový pavilon Akademie věd SSSR, nedávno otevřený na stálé Výstavě úspěchů národního hospodářství SSSR v Moskvě-Sokolnících. Je v něm soustředěno vše, čím sovětská kosmonautika přispěla k dobývání vesmíru: mohutná třístupňová raket „Vostok“, která byla zkonstruována na konci padesátých let o tažné síle motorů asi 20 milionů koňských sil; dále geofyzikální výzkumné rakyty vysoké přes 20 metrů, které mohou dopravit vědeckou aparaturu o váze přes půl-druhé tuny do výše 500 kilometrů; spojová družice „Molnija - 1“, jež zajišťuje telefonní i televizní spojení evropské části SSSR se sovětským Dálným východem; meteorologická družice Země-„Meteor“, jejímž prostřednictvím jsou předávány zprávy o počasí a zachycovány snímky klíčových oblastí pro vývoj povětrnosti. A je tu i automatická stanice „Luna - 10“. Její mladší sestra „Luna - 9“ měkce přistála na Měsíci 3. února 1966 a pořídila první snímky měsíčního povrchu. Pozornost návštěvníků upoutává kopie automatické stanice „Venuše - 3“, která 1. března 1966 přistála na povrchu planety Venuše a dopravila tam kovovou plastiku se znakem Sovětského svazu.

LENIN: „NA DIKTATÚRE PROLETARIÁTU PRVÍ ZÍSKAL

Minulo 50 rokov od výbuchu Veľkej októbrej socialistickej revolúcie. V dejinách Ľudstva 50 rokov je veľmi krátka doba. A jednako počas týchto rokov pred očami nášho pokolenia uskutočnili sa zmeny, aké nenájdeme v historických kronikách minulých epoch. Žiadne pokolenie pred nami a po nás nebolo a nebude svedkom tak obrovských premien, aké priniesla svetu Októbrová revolúcia.

Prvý v dejinách štát robotníkov a rolníkov vytvorený pod vedením Lenina a bolševickej strany, zvrhol v Rusku vládu statkárov a kapitalistov. Strhli sa okovy svetovej vlády imperializmu, utlačané národy na celom svete v masovom merítiku začínajú rozvíjať národnoslobodenecké hnutie proti imperialistom a kolonistom.

Zmenil sa politický zemepis sveta — socialistický systém sa stal skutočnosťou nie len jednej krajiny, ale sa stal svetovým systémom. Posilnil sa sovietsky štát, a jeho rozhodujúca úloha v II. svetovej vojne pri rozdrvení nemeckého fašizmu a japonského militarizmu potvrdila neobyčajnú silu socializmu. Taká je pravda. Vefuďa vďačí za svoju slobodu a život viďaz-

stvu krajiny sovietskych v rokoch druhej svetovej vojny.

Každý jav, jeho charakter, pokrok, premeny najlepšie je ukázať na základe číslic, pretože sú stále, a môžu byť podkladom pre analýzu javov, najmä v hospodárstve.

Zoberme si napríklad sovietske poľnohospodárstvo. Lenin povedal v roku 1919, že „na diktatúre proletariátu prví získali, hned získali a najviac získali rolníci.“

Prvými zákonodarnými aktami sovietskej vlády boli Dekrét o mieri a Dekrét o pôde Zem statkárov, cirkvi o cárskej rodine — cár bol najväčším statkárom — bola odovzdaná rolníkom na večné užívanie. Roľníci dostali vyše 150 miliónov ha zeme k bezplatnému užívaniu. Jednako domáca vojna a intervencia kapitalistických krajín, ktoré sa snažili za každú cenu udusiť mladú sovietsku vládu, oneskoro rozvoj poľnohospodárskej výroby. Až v roku 1927 sa dosiahla úroveň výroby z rokov 1912—1913.

Ked sa skončila domáca vojna Lenin predstavil plán socialistickej prestavby dediny, nazvaný družstevným plánom Lenina. Uskutočnil sa až po jeho smrti.

Sovietska dedina bola skolektivizovaná a tento systém mal podstatný vplyv na výrobu a životné podmienky sovietskych rolníkov. Kolektivizačný proces nebol ani jednoduchý a ani ľahký. Avšak vďaka vzniku veľkých socialistických rolníckych hospodársiev v podobe kolchozov a sovchozov bolo možné v širokej miere zavádzat na dedine techniku a výrobky vedy.

Koncom roku 1965 bolo v SSSR vyše 36 tisíc kolchozov, ktoré hospodaria na vyše 50 percentach poľnohospodárskej pôdy v krajine sovietskych. Priemerne na jeden kolchoz pripadá 6 tisíc ha rolnickej pôdy, 1110 kusov hovädzieho dobytka, 38 traktorov. Okrem toho existuje ešte 11 tisíc sovchozov, čiže štátnych rolníckych hospodársiev, avšak priemerne na jeden sovchoz pripadá hodne viac zeme ako na kolchoz. Podľa štatistických údajov SSSR na jeden sovchoz pripadá vyše 24 tisíc ha poľnohospodárskej pôdy. Sovchozy vlastnia okolo 47 percent pôdy. Sú to teda skutočne obrovské hospodársstva, ktoré majú možnosť používať najmodernejšie metódy hospodárenia.

V rokoch sovietskej vlády (z výnimkou vojnových rokov) sa poľnohospodárstvo rozvíjalo v pomerne rýchлом tempe, aj napriek tomu, že veľa pôrodníc bolo venovaných spriemyselnemu krajiny. Príemysel je elementom, ktorý vytvára rozvojovú bázu pre pozdvihnutie poľnohospodárstva. Ved' čo by znamenalo rolnictvo bez strojov, umelých hnojiv a iných príemyselových výrobkov, keby ich nedodal

O rozvoji poľnohospodárstva v priebehu 50. rokov sovietskej vlády nám horovia nasledujúce údaje: roku 1913 hodnota celkovej výroby v poroznávacích cenách celosiaha 20,9 miliardy rubľov, a roku 1955 52,4 miliardy rubľov. Osevná plocha sa počas tohto obdobia zvýšila o 80 percent a teda o 91 miliónov hektárov. Výnimočnú úlohu tu odohralo zahospodarenie 36 miliónov ha pôdy z tzv. neúžitkov a neobrábannej zeme.

Tak isto sa zvýšil chov dobytka, ošípaní, oviec a kôz. Pribliadajúc k tomu, že počas veľkej vojny z hitlerovským agresorom, hned v prvých rokoch sa v rukách nemeckých vojsk našla pomerne veľká plocha poľnohospodárskej pôdy a že na nej

SSSR NAŠE FOTO

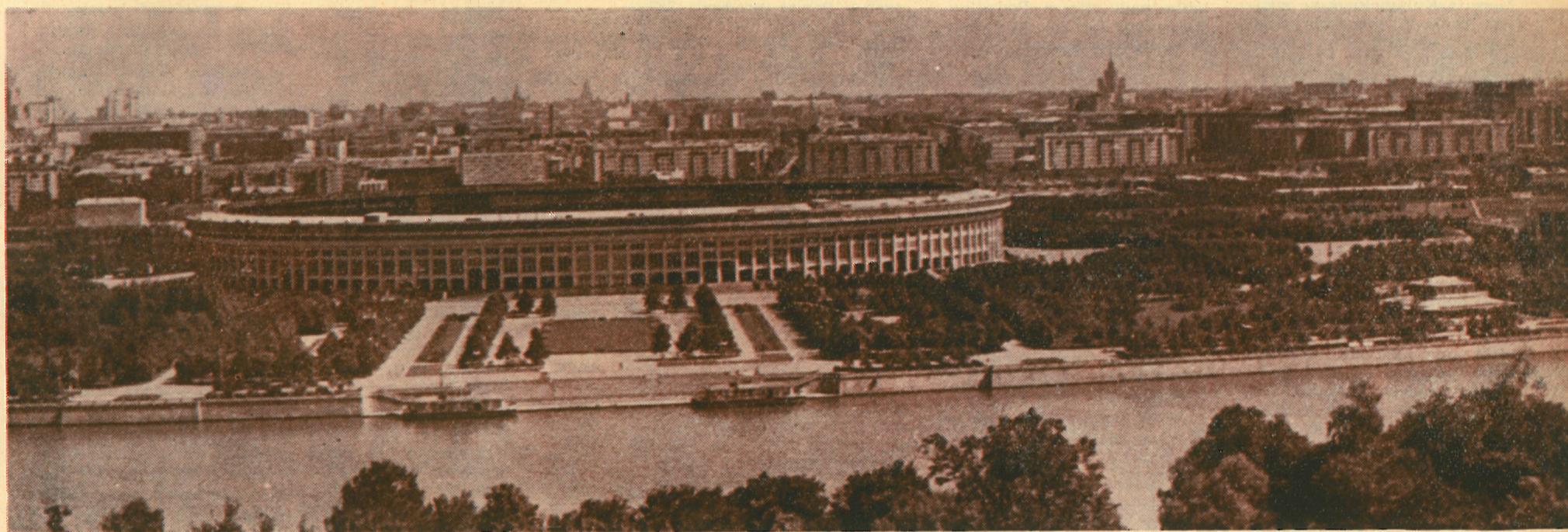
Moskva — Velké divadlo.

Tbilisi — hlavní město Gruzie.

Moskva — Leninův prospekt — příklad modernosti. Je to jedna z nejmodernějších čtvrtí Moskvy.

Moskva — pohled na panoráma města.

KALI, HNED' ZÍSKALI A NAJVIAC ZÍSKALI ROL'NÍCI"...

bolo zničené vyše 70 percent stavu dobytku — rast chovu dobytka o 85 percent v porovnaní s rokom 1940 je veľký.

V rokoch sovietskej vlády poľnohospodárska výroba sa plánovite podriaďuje potrebám obyvateľstva a priemyslu, ktorý tak isto musí uspokojovať potreby pracujúcich. Preto sa tiež zmenila aj štruktúra poľnohospodárskej výroby. Zoberme si napríklad bavlnu — surovinu pre vlnáknársku priemysel. V roku 1913 bolo dodané pre priemysel okolo 680 tisíc ton bavlny a v roku 1966 pestovatelia dodali vyše 6 miliónov ton.

Predrevolučné poľnohospodárstvo v Rusku nepoznalo stroje. Dnes poľnohospodárstvo v SSSR je vybavené modernou technikou. Koncom roka 1966 pracovalo na poliach vyše 1700 tisíc traktorov, vyše 1100 tisíc iných skomplikovaných strojov, 515 tisíc obilných kombajnov atď. Už v roku 1965 bolo 73 percent zmechanizovanej práce pri sadení zemiakov, 97 percent pri žatevnych práciach, 96 percent pri kosbe sena. Vyše 97 percent kolchozov je už zelektrofikovaných. Predsa však žije ešte veľa ľudí, ktorí si pamätajú kahance — jediný zdroj osvetlenia svojich bytov.

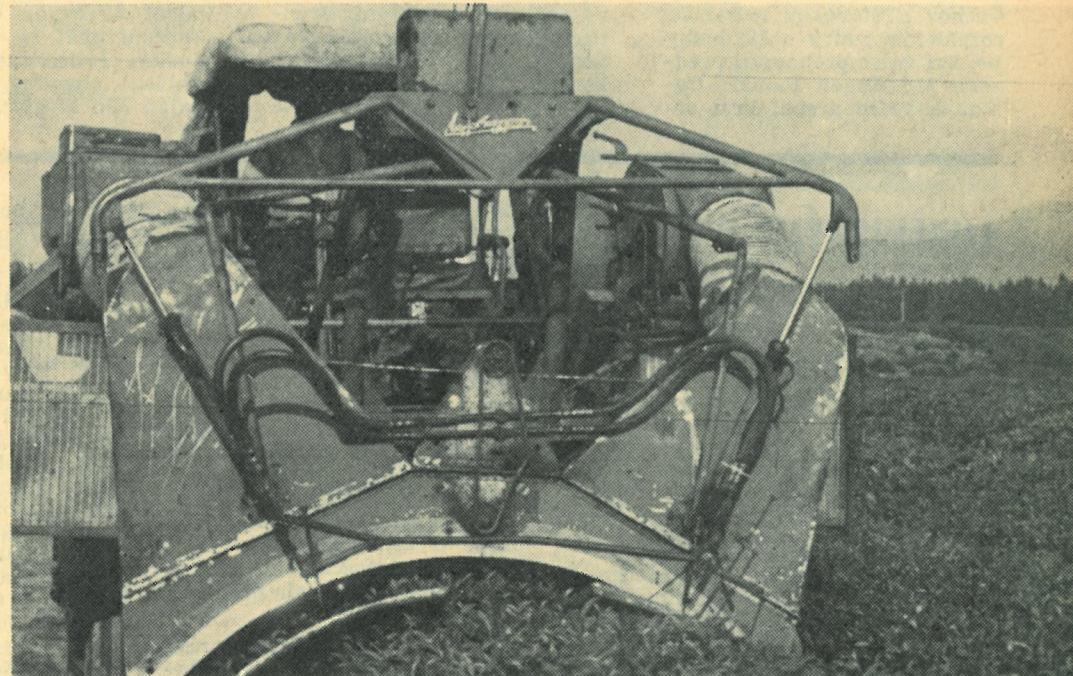
Po XXIII. sjazde Komunistickej strany Sovietskeho svazu a najmä po marcovom pléne v roku 1965 boli určené nové smery pokroku v poľnohospodárstve. Hlavný dôraz sa položilo na rozvoj priemyselnej výroby umelých hnojiv, určili sa patričné ceny za rolnické výrobky, ktoré povzbudzujú rolníkov rozvíjať výrobu, vynakladá sa veľa prostriedkov na melioráciu rolnickej pôdy atď. Prostriedky, ktoré sa rolnictvu prideliili na roky 1966—1970 sú vyše dva razy väčšie, ako v rokoch 1961—1965.

Veľa sa zmenilo v oblasti spoločenských vzťahov. Prehľbenie socialistickej demokracie v riadení poľnohospodárstva je tak isto veľkým popudom k zvýšovaniu iniciatívy kolchozníkov.

Úspechy sovietskeho rolnictva v porevolučných rokoch sú základom rýchleho nástupu pokroku, čo je odpovedou všetkým, ktorí pohybovali o význame kolektívneho hospodárenia na dedine.

D. PERUN

Zberací stroj čajového lístia

ČITATELIA • REDAKCIA

20. VÝROČIE

CHYŽNE

V nedeľu večer 3. septembra tohto roku na najviditeľnejšom mieste v Chyžnom bolo usporiadane slávnostné ohnisko pri príležitosti 20. výročia vzniku KSČaS v Poľsku. Na slávnosti sa zúčastnili skoro všetci obyvatelia dediny. O 19. hodine sme zapálili vatru a dychovku pod vedením Jozefa Omylaka zahrala poľskú a československú národnú hymnu a Internacionál. Príležitosť prejav mal Ján Kulasiak. Pritomní zaspievali slovenské, poľské a dve ruské piesne. Neskor mládež odišla do klubovne, kde bola tanecná zábava.

ANDREJ FULA

ZUBRZYCA DOLNA

Dvadsiate výročie existencie KSČaS v Poľsku Dolnozubrzyčania učili svedomite pripraveným programom. Pri horiacom ohni 23-členný spevácky súbor zaspieval niekoľko slovenských piesni. Margita Kulaviaková vo svojom prejave vysvetlia priborným významom osláv a symbol horiacej vatrny. Jeden z mladencov vyskušal svoje herecké kvality a prednesol pár humoristických príbehov. Neskor všetci prešli do starej školy (už sa v nej nevyučuje) a tam sa zabávali až do rána.

JK

ZUBRZYCA GÓRNA

V Zubrzici Górnnej sa konali osláv 20. výročia existencie Spoločnosti. Trvali však pomerne krátka, pretože dásd všetkemu prekazil. Cela slávnosť (až na krátky čas pri vatre) sa konala v miestnej klubovni. Aj napriek tomu, že slávnosť nebola vopred oznámená pre nedostatok plagátov, aj tak sa zúčastnilo veľa občanov. Príležitosťne reč prednesol kraján Ludvik Boháč. Na príprave slávnosti mal najväčší podiel kraján Jozef Sôlava.

JS

JABLONKA

Jablonka začala oslavu dvadsaťročia existencie organizácie národnostnej menšiny Čechov a Slovákov v Poľsku rozpálením vatrny o 19. hodine. Pri vatre prehovoril predsedu MS Eugen Paniak. Cestou k vatre a späť hral or-

chester pod vedením krajana Kozuba. Pri ohni sa zhromaždilo veľa občanov Jablonky, ktorí neskôr prešli do klubovne a zabávali sa dlho do noči. Mnohí z prítomných povedali, že takúto krásnu slávnosť sa bude dlho pamätať.

Chcel by som ešte dodat, že na oslavách sa zúčastnili aj pracovníci GRN bohužiaľ učiteľov nebolo nikde vidieť.

KJ

PIEKIELNIK

K oslavám dvadsaťročia prispäť aj Piekielnik tradične už vatrnu. Aj napriek tomu, že sme sa o pripravovaných slávnostach dozvedeli pomerne neskoro, zhromaždilo sa veľa ľudí.

JAN KONS

PODWILK

3. septembra o 19. hodine večer v Podwilku začínila slávnostná vatra. Zhromaždenie občania po oficiálnych prejavoch zaspomínali si na minulé časy a debatovali zároveň aj o plánoch do budúcnosti. Keď vatra dohorela išli na športové ihrisko, kde sa všetci zabávali.

Najväčší podiel na príprave tohto podujatia v Podwilku mal mladý Gribáč, za čo mu patrí srdečná vďaka.

KOV.

PODSARNIE

Kraján Jozef Bonk sa najviac podielal na prípravách otváracej slávnosti pri príležitosti 20. výročia existencie a pôsobenia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Pri vatre privítal priborným a prednesol príležitosťný prejav. V druhej časti slávnosti sa konala ľudová veselica. Oslavy prebiehali teda ku všeobecnej spokojnosti zúčastnených.

JK

NOWA BIAŁA

Večer 3. septembra vzplávali vatrny vo všetkých dedinách na Spiši a Orave a rozžiarili sa srdcia našich krajanov, lebo slávnosť otvorená tohto dňa má pre nás veľký význam. V Nowej Biaľej začínil oheň na Čisovej Skale a kraján František Chalupka predsedu Miestnej skupiny KSČaS v Nowej Biaľej otvoril slávnosť. Sláčikový orchester v zložení: František Kurnat, František a Ján Šturek, Milan Cervas po dohorenej vatrny viedol celý sprievod do klubovne. Spievaj-

dúkaz krásy a sily lidského života, jenž, ač visel často na vlásku, tŕpytol sa vždy vedomím své nejvyššej hodnoty.

Polsko a v ném v mém vzpomínání Lublin, naše vlast a nás pôvod o némž nikdy nezapomene, budou v mém vypráviení plátnom obrazu našeho života. Snad sa Vám z nich náčo zalíbi, snad je shledáte natolik zajímavými, aby stály za tisk v našom krajskom časopise, aby promluvily slovy jistoty, že nie z toho, co jsme prožili, vytrpeli a vybojovali, nebylo nadarmo. Ze jsme našli trvalý základ pro naši tvorbu každodenní práci, pro klid, mir a stálé vzájemné pochopenie, pro trvalé štěstí našich národov.

Mesto Lublin si práve letos číta 650 let. Vyrostl v jedné z naj-

ľudových spevokol, v ktorom učinkovali: Angela a Ludmila Bednáriková, Angela Buzbová, Cecilia Bria, Mária Lujek, Helna Chalupková, Mária Dluhá, Katarina Majerčáková, Emilia Lopušniaková, Maria Nemcová, Ján Cervas, František Bria, František Zaremba, Vojtech Kolodzej, František Klukošovský, Valent Kurnat, Jozef Kalata, Ján Vincek a Jozef Lojek. V klubovne bola ďalšia časť prejavov a privítanie hostí. V prejave krajana predsedu spomenul okrem iného aj pomoc a podporu ktorú nám poskytuje naša ľudová vláda, pri spomienkach na minulosť nejednému vyhrkli slzy.

Dlhá sa bude spomínať tento večer skrášlený pestrým kultúrnym programom.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

Oslavy 20. výročia KSČaS v Poľsku začali v Nowej Biaľej rozpálením vatrny. Zúčastnili sa pritom práve všetci občania našej dediny. Po skončení prvej časti slávnosti všetci prítomní v sprievode, nesúc heslo „XX. výročie KSČaS v Poľsku“, prešli do klubovne, kde bola ďalšia časť umeleckých vystúpení a zábava. Pozvaní hostia — tajomník GK PZPR súdr. Władysław Papiež, predsedu ZSL Ján Kolodzej, šoltýs František Bednárik, učitelia, veliteľ OSP Andrej Skupin, tajomník PGRN Ján Frankovič, predsedu LZS Šimon Bednárik, predsedu LOK Andrej Chovanec a iní boli pozvaní na malé občerstvenie. V druhej miestnosti klubovne hral do tanca sláčikový orchester a takto mládež prijemnou zábavou skončila toto význačné podujatie.

FR. CHALUPKA

KREMPACHY

V Krempachoch dňa 3. septembra tr. pri príležitosti začiatku osláv 20. výročia KSČaS v Poľsku rozhorela sa slávnostná vatra na vríšku zvanom „Góra“. Zúčastnilo sa okolo 500 osôb: školské deti, mládež, združení a nezávislé občania a hostia.

Slávnosť zahájil predsedu MS a návrhol, aby vatrnu zapálili hospodári okresu, čiže I. tajomník KP PZPR Alfred Potoczek, predsedu PPRN Teofil Timofiejczyk a predstaviteľ KW PZPR súdr. Jan Mardyla. Po zapálení vatrny dychovka zahrála Internacionál. Prvý rečnil bývalý miestny predseda krajana Valent Krištofek (starší), po skončení opäť sa ozvala dychovka. Príležitosťný prejav vyhlásil obvodný predseda krajana Ján Magiera. Slova sa

ujal aj súdr. A. Potoczek a poňom krajan Jakub Paluch, ktorý podľačoval strane a vláde za vydavnú pomoc a podporu s akou sa Slováci žijúci v Poľsku stretávali na všetkých úsekokach života.

V kultúrnej vložke vystúpil ženský spevokol pod vedením krajanky Ireny Surmovej, školský súbor pod vedením krajanana Jána Krištika a divadelný krúžok s druhým dejstvom „Svedomia“ pod vedením krajanana Alojza Galuša. Boli recitované básne. Krajan Andrej Lojek prednesol Jesenského „Vyhnaní ma“. Recitovala tiež Mária Jurkovská. Ľudovou veselicou skončila otváracia slávnosť 20. výročia KSČaS v Poľsku.

V. KRIŠTOFEC

FRYDMAN

Na Šubieničnej hore vo Frydmane rozhorel sa slávnostný oheň otvarajúc takto oslávky dvadsaťročia existencie organizácie Čechov a Slovákov v Poľsku. Krajan Karol Prelich, predsedu tunajšej MS vyhlásil pri tejto príležitosti prejav. Kultúrny program zakončil ľudovou veselicou.

fb

NIEDZICA

2.IX. tr. bubeník František Kašický ohlásil, že zajtra o 19. hodine pod Chombaskom buď slávnostné zapálenie vatrny a otvorenie osláv 20. výročia existencie KSČaS v Poľsku. Pri ohni predsedu miestnej skupiny vyhlásil príležitosťný prejav, ktorý si vypočuli členovia našej Spoločnosti a iní občania obce ako aj školská mládež z obvodov škôl. Na slávnoť bola prítomná Rozalia Stražek, predstaviteľka ZSL. Rečnila tiež krajanka Zofia Bogaczyk. V kultúrnom programe učinil spevokol s dirigentom Antonom Bogaczykom a harmoniká Ján Kužel. Všetci zúčastnení spievali ľudové piesne.

MICHAL KUŽEL

NIEDZICA ZAMEK

Predsedu MS KSČaS v Poľsku Ján Piontek otvoril pri vatre osláv dvadsaťročia existencie a pôsobenia menšinovej organizácie Čechov a Slovákov v Niedzici Zamek. Na slávnoť sa zúčastnil miestny výbor organizácie, starší obyvatelia dediny a mládež. Po prejave predsedu MS pri planúcom ohni školské deti zaspievali niekoľko ľudových piesní.

(FB)

ŁAPSZANKA

Na oslavu 20. výročia organizácie národnostnej menšiny Čechov a Slovákov v Poľsku, ktoré sa konali 3. septembra boli pozvaní predstaviteľia národného výboru, OSP, KR, ZMW, učitelia a všetci občania dediny. Po privítacej reči nasledoval príležitosťný prejav. Školská mládež pod vedením učiteľky Ireny Udzeľa spievala slovenské a polské piesne. Potleskom neboľo konca-kraja. Keď vatra dohorela, začala v školskej budove ľudová zábava, na ktorej sa v srdčnom ovzduší zabávala nielen mládež, ale aj všetci obyvatelia dedinky.

PAVOL ZIEMBA

DURSZTYN

3. septembra tohto roku o 19. hodine bolo zapálené ohnisko na vríšku za dedinu. Okolo ohniska sa zhromaždila prevažne mládež. Boli tiež predstaviteľia ZMW a členovia strany Franciszek Pierchała a Wojciech Bigos. Príležitosťný referát prednesla naša krajanka Margita Vaksmanská. Škoda, že sa nestalo zorganizovať nejaké umelé vystúpenia. Neskor večer mládež pri bezalkoholkej tanecnej zábave zakončila otváraciu slávnosť 20. výročia KSČaS v Poľsku.

ALOJZ KUBUŠEK

RZEPISKA

Na otvorení osláv 20. výročia KSČaS v Rzepiskách sa zúčastnili občania obce, najmä mládež, predsedu GRN v Czarnej Góre Sebastian Grochala a miestny šoltýs Andrej Wilk. Pri ohni na najvyššom vrchu rečnil predsedu miestnej skupiny Ján Rzepiszczak. Mládež spievala slovenské a polské ľudové piesne. Po slávnoťnom otvorení osláv pri vatre všetci zúčastnení prešli do klubovne, kde začala ľudová veselica.

MS

FALSZTYN

Otvorenie osláv 20. výročia organizácie národnostnej menšiny Čechov a Slovákov v Poľsku začalo vo Falsztyne roznietením veľkého ohniska na športovom ihrisku. Pri vatre prehovoril predsedu MS Spoločnosti Jo-

nyní po druhej svetovej válke můžeme říci, že je plně v své jednotě zajištěno.

Jak tomu bolo před tímto důležitým pro Lublin knížecím aktem, je dodnes v mnohem historickou hádkou, která se právě zvlášť důkladně luší a precizuje na základě archeologického bádání katedry dějin místní univerzity M. Curie-Skłodowské.

Zatím však stále ještě, jde-li o tak hlubokou minulost, populárnejší jsou legendární údaje, ony milé uchu a srdeči básně lidu. Podle nich tedy jméno našeho města vzniklo díky jakési rybářské pří, v níž lub - lin ono vybafnutí nedůvěrou v nazvaný rybářem na udici visící úlovku, přineslo nově založené osadě jméno. Druhá

POKRAČOVÁNÍ PŘÍSTĚ

LUBLINSKÝMI DĚJINAMI

O namalování jen jednoho lublinského obrázku se nedá ani mluviti, neboť o tom, co jsme zde prožívali ve zvlášť pohnutých dobách pomníchovských, v letech krvavé okupace a potom po válce, bylo by málo jedné knihy ilustrované hlbokými dojmy tisíc hrúznych obrazů, těžkých svých tragizmem a bolestí, avšak osvětlených vlastenectvím a hrdinstvím, o němž se nedá psát jinak než poeticky.

Zrovna tak nelze vynechat prožité zde chvíle jakéhosi ohromného štěsti, štěsti klidných barev a zářných úsměvů, jež ti, kteří je zde obdivovali, uložili ve svém srdci jako zvláštní

bohatších částí Polska jemuž byl sýpkou zlatého obilí, špiží medu, mléka a veškerého úlova.

Začátek dějin Lublina sahá neklidných dob panování knížete Łokietka, od něhož dostalo město v roce 1317 městská práva. Potom se stal Lublin rychle významným střediskem polské kultury a obchodu. Zde, na hranici Litvy a Rusi, na tržišti všechno, co snoubilo slovenský východ se západem, již tehdy se vytvářelo prostředí životné potřebné spolupráce národů, tak přirozené a významné, že je dodnes uznaváno za jednu ze základů politických, kulturních a hospodářských svazků našich národů.

Od dob panování Łokietka přes šest a půl nikoliv klidných věků utvářely se zde dějiny jednoho z pevných spojů všeslovanských, o němž však teprve

zef Nálepka. Andrej Čajka predviedol svoj repertoár na harmonike. Neskoru večer bola tanečná zábava.

F.B.

ŁAPSZE WYZNE

Ohnisko v Łapszach Wyżnych bolo pri príležitosti otvorenia osláv 20. výročia KSČaS v Poľsku usporiadane za dedinou smerom k Lapsanke. Predseda mestnej skupiny Andrej Šoltýs pri horiacej vatre privítal hostí a všetkých prítomných krajanov našej Spoločnosti. Stručne vysvetlil cieľ vatry. Medziiným povedal: „Rozpaleenie vatry v každej dedinke na Spiši a Orave je akoby symbolom nášho života, je začiatkom osláv 20. výročia našej Spoločnosti“. Príležitosťný prejav vyhlásil Augustyn Bryja. Pri vatre prihrala dychovka pod takto krajana Dominika Gryglaka, zasa v klubovni do tanca hrali „husličkári“. Výbor mestnej skupiny usporiadal bezplatnú a bezalkoholicu tanečnú zábavu, na ktorej sa Vyšnolapšania veselo zabávali skoro do bieleho rána. Z požaných hostí na otváracej slávnosti sa zúčastnil predsedu GRN Dominik Gryglak, tajomník Jozef Krzysik, predstaviteľ ministerstva vnútra súdr. Z. Kita a šéfredaktor Života Adam Chalupec.

A. BRYJA

ŁAPSZE NIZNE

Na vrchu, ktorý je vidieť z celej dedine, ba aj zo susedných obcí, mestny aktív Spoločnosti rozpáil ohnisko na počesť osláv 20. výročia organizácie KSČaS v Poľsku. Slávnosť otvoril prejavom mestny predseda Spoločnosti Andrej Stanek, vitajúc požaných hostí a členov Spoločnosti. Z hostí bol prítomný tajomník POP súdr. Jan Karakoszka, ktorý vyhlásil dlhý prejav o aktivnej účasti členov KSČaS vo výstavbe socialistizmu v Poľsku a zástupca veliteľa MO súdr. Jozef Kuśnierz.

Pred začátkom slávnosti a v čase jej trvania vyhrala nižnolapšanská dychovka. Mládež celej obce a školské deti spievali poľské a slovenské piesne. Slávnosť sa skončila ľudovou veselicou v Kulturnom dome.

Pri tejto príležitosti chcel by som ešte poďakovať členom dychového orchestra, ktorí nám spríjemnili našu slávnosť a hasičom. Našim učiteľom nie, lebo neprišli na slávnosť. No, napriek tomu školské deti prišli a same si zorganizovali spevokol a pekne nám zaspievali.

ANDREJ STANEK

TRYBSZ

Aj v Trybszi sa konala slávnosť 20. výročia Spoločnosti. Asi 2 km za dedinou na Uboči bola zapálená vatra, pri ktorej sa zišlo veľa osôb — deti, mládež a dospelí. Medziiným boli prítomní: Gogola Andrej — mestny šoltýs, člen GRN Daniel Pawlica, členovia OSP Jozef Matoniak a Valent Vaksmanský a veľa iných členov Spoločnosti v Trybszi. Slávnosť otvoril a príležitosťný prejav vyhlásil predseda mestnej skupiny Spoločnosti.

Pri vatre sa spievali ľudové piesne a tančili ľudové tance, ktoré viedol sam predseda MS Spoločnosti. Keď vatra dohorela, všetci jej účastníci prešli do dediny a v dome predsedu MS Spoločnosti sa konala ďalšia časť osláv — ľudová veselica.

ZELÓW

V súvislosti s oslavami paděsatého výročí Velké říjnové revoluce a dvacetiletí založení Společnosti, ktoré se budou konat dne 12. listopadu t.r., pribistoupil výbor oddílu v Zelowě k energické práci a roholi, že kromě iných, vlastními silami časťne upraví kulturní místnost. Dále pribíhal instruktorovi kulturní místnosti, aby pripravil soubory na vystoupení v Kucowě dne 15. října a dále v Zelowě dne 12. listopadu. Kromě toho se soubory zúčastní soutěže v Nowém Targu. Zelów se chce zúčastnit soutěže jak nejlépe připraven, aby získal dobré místo.

Dne 24. září byl v Kucowě promítán československý film „To není nutné“, ktorý shľadlo 38 osôb. Po promítaní filmu se ujal slova tajemník oddílu v Zelowě krajana V. Luščinského, ktorý upozornil na slávnosť, ktorá sa bude konat dne 15. října v Kucowě a bude venuvána oslavám paděsatiletí Velké říjnové revoluce, dvacetiletí založení Společnosti a desetiletí vydávání časopisu „Život“. Na slávnosti bude kulturním odborem PPRN v Bełchatowě slavnostně predán televízor pro kulturní místnost. Krajan Luščinský nabádal shromážděné, aby propagovali časopis „Život“. V diskusi bylo mnoho pochvalných slov o redakci časopisu ale i pripomínek a sice, aby bolo uveřejňováno víc článků v polském jazyku o zemědělství, chovu a také nějaké kratší povídky.

V Zelowě byla předána veřejnosti nová škola č. 4 v ulici Žeromského, v níž se môže učit asi 500 dětí. Rídícím učitelem školy je učitel českého původu Karol Kupec a učitelem hudby a zpěvu instruktor naší kulturní místnosti krajana J. Zagórského. V súvislosti s účasti města Zelowa v soutěži „Mistr hospodaření“, dostávají ulice a domy sváteční vzhled. Např. na Placu Dąbrowského jsou opravovány a malovaný obytné domy, bylo ukončeno dláždění v ulici Žeromského, v ulici Kilińského byla vyměněna vozovka, byla vydlážděna ulice Cmentarna. V ulicích Kościuszka, Sienkiewicze a v Piotrkowské bude položen asfalt. Také kanál v ulici Sienkiewicze byl očistěn a příkryt. Ulice Kilińskiego a Zielona budou zapojeny do elektrické sítě. Dne 5. října bylo provedeno technické predání domů, v nichž byly provedeny opravy. V komisi je také tajemník Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Zelowě krajana Václav Luščinský.

V. LUŠČIŃSKI

Dne 31. července 1967 na vstívili kulturní dům Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Zelowě zástupci presidia WRN v Lodži — vedoucí oddílu pro vnitřní věci soudruh Rybałow a jeho zástupce soudruh Świeciak. Byl také přítomen vedoucí oddílu pro vnitřní záležitosti presidia PRN v Łasku soudruh Rzewski. KSČaS zastupovali: predseda Jan Nowak a tajemník Václav Luščinský. Hosté se především zajímali o to, jak probíhá kulturní život a také jak vypadá soužití mezi místními obyvateli. Členové výboru Společnosti odpovídali na mnohé otázky. Upozornili také zástupce na nutnosť zakoupení televízoru a psacího stroje, které by jim velmi pomohly v další práci. Hovořilo se také o činnosti skupiny v Kucowě. Bylo dohodnuto, že členové výboru oddílu spolu s predsedou skupiny v Kucowě poje-

dou do presidia PRN v Bełchatowě, a prediskutují rôzne problémy, týkajúce sa Kucowa.

Nakonec zástupci poděkovali členům výboru Společnosti a slíbili, že Zelowu i Kucowu poskytnou materiálni pomoc.

Od okamžiku, kdy se Zelów zúčastnil konkursu „Mistr hospodaření“, v komunálním hospodářství města se mnoho zlepšilo.

V poslední době byla vykonána celková oprava 140 obytných místností v hodnotě 700 tisíc zlatých. Byla vyměněna dlažba vozovky v délce 3,5 km. Hodnota této práce činí asi 500 tisíc zlatých. Bylo založeno 2 tisíce m² chodníků. Tyto práce pokračují na ulicích Szkołnej, Kościuszka, Žeromského, Kilińského, a Cmentarné. Bylo vysázeno více než 600 krásnych růží „Poliontů“. Celkem zdobí město více než 300 těchto růží a to se nepočítají sezónní jednoleté květiny.

Většina uvedených prací se vykonává brigádnicky za účasti skoro všech obyvatel Zelowa. Největší podíl na všech pracích mají pracovníci z Dělnického družstva zásobené a prodeje.

V. LUŠČIŃSKI

LIPNICA WIELKA

Pri príležitosti 20. výročia existencie našej organizácie KSČaS chcel by som aj ja pripojiť niekoľko slov o našom živote v Lipnici Wielkej. Po dlhotrvajúcej fronte mnoho domov bolo zničených, všetko bolo spálené. Spoločnými silami sme si začali budovať domy. Poľská vláda nám pomohla postaviť dve školy, lekársku poradňu pomáha nám opravovať cesty. Máme elektrický prúd. Spoločenskou prácou postavili sme klubovne.

Na nedostatok práce nenašli sme. Končime výstavbu obecného domu, no, nemáme veľa fondov na túto investíciu. Veríme, že nám a pri tomto pomôžu štátne orgány. Najväčším želaním našej menšiny je zavedenie na škole slovenského vyučovacieho jazyka. U nás v Lipnici Wielkej — Privarovka by sa to tiež hodilo, aby aspoň jedna vyučovacia hodina bola v rodnej reči. Bojo by tiež dobré, aby na Orave bol postavený nejaký podnik, v ktorom by naši občania našli prácu.

Máme vlastnú klubovňu, ale okrem časopisov, medzi ktorími čestné miesto má náš časopis Život, nič nie je. Chceli by sme mať nejaké hry, slovenské knihy, rozprávky. Získať by sa harmonika pre mládež. Výbor Miestnej skupiny KSČaS v Lipnici Wielkej, ktorého členom som aj ja, uvedomuje si, že je to príliš veľa žiadostí, ale dúfame, že nám pri splnení týchto našich požiadaviek pomôžu vládne orgány.

JAN STERCULA

FRYDMAN

Pri príležitosti osláv Mesiacu nowotarskej zeme 10. septembra tohto roku PGRN v Harklowej usporiadala vo Frydmane rolnícku výstavu. Vprejave predseda Národného výboru v Harklowej Jan Tomecki privítal všetkých prítomných a podával rolníkom za tažkú a obetavú prácu pri zbere obilia a iných poľnohospodárskych plodín. Výstavu, na ktorej boli ukázané poľnohospodárske produkty ako obilia, zemiaky, kapusta, repa, uhorky, dyna, cibula, z domáčich zvierat — kravy, kone, ošípané a ovce, navštívili aj predstaviteľia

rolníckych oddelení v Krakove a v Nowom Targu.

Po prehliadke výstavy frydmančí dievčatá predstavili prítomným svoju zručnosť a pohotovosť v boji s ohňom. V plnej hasičskej výzbroji dokázali, že sú lepšie pripravené ako niektorí muži z OSP.

Výstava sa skončila ľudovou veselicou. Ved po ťažkej a namáhavej práci patrí sa oddych a rozveselie.

F.B.

TURNAJ V NIEDZICY

V polovici septembra boli usporiadane v Niedzici preteky obcí. V desiatich disciplínoch turnaja — strieľanie, kupno koňa, ťahanie povrazu, spev, kreslenie, nosenie vody, rozprávanie, jazdenie na motorke, hra orchestra, spoločenské činy — zvíťazila obec Niedzica, pred Nowou Bielou a Czorsztynom. Ako odmenu dostala Niedzica — 5000 zł Nowa Biala — 3000 zł a Czorsztyn — 2000 zł.

V. KRIŠTOFEC

KACWIN

6. augusta sa kacwinski obyvatelia stretli s poslancom na Snem súdr. Bieňkowským, prísediacim krakovskej WRN súdr. Stankom a viacerími predstaviteľmi okresných orgánov. V diskusii sa okrem úspechov poukázalo aj na niekoľko pálčivých problémov, ktoré by bolo treba v budúnosti vyriešiť.

Ide predovšetkým o zabezpečenie pred zničením poľnohospodárskeho strojového parku, ktorý ešte stále pozostáva pod holým nebom. Treba postaviť garáž! Vedľa rolnického krúžka má na svojom konte vyše 700 tisíc zlatých.

Diskutanti sa stažovali na rastúce poľnohospodárske škody, ktoré zapričinuje lesná zver a na nedbanlivosť lesnej správy pri vyplácaní a ohodnocovaní vzniklých škôd.

Súdruh poslanec príslušil pomoc najmä pri nákupe železnych traverz, potrebných na prestavu dvoch mostov.

Hovorilo sa o potrebe výstavby školy. Občania pripravili, že vo forme spoločenských činov venujú na výstavbu školy hodnotu 300 tisíc zlatých a začočiať potrebný materiál v hodnote 400 tisíc zlatých.

Stretnutie prebiehalo v srdčnom ovzduší a návrhy s priponenky, ktoré tu padli budú iste realizované.

ANTON PIVOVARČÍK

SPISZ

Letné búrky zapríčinili v Nowej Bialej a vo Frydmane požiar, ktorý spôsobil pomere vysoké škody. V Nowej Bialej zhoreli tri stodoly krajana Jozefa Chalupku, Andreja Lukaša a Jozefa Hluhého. Zhorelo mnoho sena, d'ateliny, vsetok jačmen a hodne ovsy. Vo Frydmane zhoreli aj poľnohospodárske stroje.

S požiarom húzevnato bojovali hasiči z Krempach, Łopusznej, Trybsza, Nowého Targu a Waksunda, varšavskí pionieri a mestní obyvatelia. Všetkým, ktorí pomáhali, týmto ďakujem.

Chcel by som podotknúť, že v Nowej Bialej ešte nie je naj-

lepšie so zásobami vody pre hasičské potreby. Touto otázkou mali by sa zaoberať patričné úrady PGRN a hádam aj PZU.

B.F.

KTO BLÍZIE OBCHODU...

Obecný národný výbor v Zubrzyci Górnjej má na svojom konte veľa záslužnej práce. Spomeňme napríklad výstavbu školy v Zubrzyci Górnjej a dostavbu, tamtiež, druhej školy pri kostole, výstavbu školy v Zubrzyci Dolnej, oprávnucesty do Zimnej diery, dlhej práve 4 km, obchodný dom, hasičské skladište, zábradlie okolo cintorína a mnoho iných. Občania sú za to veľmi povdáční činiteľom Obecného národného výboru. Ale pamätejme, že Obecnemu národnému výboru v Zubrzyci Górnjej podliehajú dve obce Zubrzycia Dolna a Zubrzycia Górna. A takto, podľa príslavia, kto bude obchodu ten sa tam skôr dostane, je aj u nás. V Zubrzyci Górnjej je klubovňa, knižnica, je kde premietajú film. Pravda, vôbec nám nebráňa prichádzať k nim, ale kto si môže dovoliť, večer, po práci ísť 5 km? U nás je hasičský dom, je tam aj krásna mestnosť, v ktorej by mohla byť klubovna, a našlo sa aj miesto pre premetia zariadenia. Stačí len postaviť stenu.

Chcel by som ešte spomínať niekoľko pálčivých vecí, ktoré by mal tiež výbavu Obecný národný výbor. Ide mi predovšetkým o voz na guľených kolesách, o ktorý náš hasiči už dávno prosia. Dokážme, že v Zubrzyci Górnjej majú pre tento účel auto. Zísli by sa nejaké nové inštrukcie alebo prostriedky v boji s burinou, lebo tie, ktoré máme k dispozícii sú už prestaralé a nič nepomáhajú. Bolo by dobre od začiatku sa zoberať melioráciu, lebo ako povedal na schôdzi ONV hajník Vladislav Tabak „doposiaľ meliorácia bola prevádzaná bez hlavy, tam, kde vôbec nebola potrebná“. Súdr. Tabak hovoril aj o neupravených pozemkoch niektorých občanov. Treba upozorniť majiteľov, že takéto neobrobene kusy polia nemôžu stáť. Hoci ich terba bolo k tomu dočasné.

Na koniec pripravím ešte raz o postavení nejakej striešky alebo malej čakárne na zástavke pred remízou. Študenti cestujúci do školy v Jablonke a robotníci do práce v Nowom Targu nemuseli by už kožododne čakať na autobus v mrázne alebo daždi.

JAN KOVALÍK

JOZEF SARNA

zomrel 30. augusta vo veku 78 rokov. Krajan J. Sarna bol dlhočinným tajomníkom Miestnej skupiny KSČaS v Czarnej Góre. Na pchrebe ktorý sa uskutočnil 3. septembra sa zúčastnila celá dedina. Na poslednej ceste ho sprevádzala aj jurgows

ŠTYRI LISTY Z LIPNICE MAŁEJ

PRVÝ LIST

Andrejovi V. v Krakove...

Môj drahý, pýtaš sa čo je nové a prečo som tak dlho nepísala. Nepísala som, lebo vieš u nás sa robota precháduje do neskorej jesene, a vtedy má každý dosť práce. Fakticky u nás nič nie je nové, čo by nás, mladých ľudí mohlo tešiť. Ešte stále sem neprišla kultúra, o ktorej sa toľko číta v novinách. Všetci vidia zlo v nedostatku elektrického prúdu. Je to pravda, že sme v tejto veci pokrivení a naďalej si pripáujeme nosy petrolejovými lampami. Ale elektrifikácia nezávisí iba od nás... Myslím si, že aj bez toho dalo by sa niečo urobiť. Mládež je predsa veľa, je ochotná a predsa to nejak nevychádza, nič nemôžeme zorganizovať. Však ani niete kde. Neexistuje žiadnen kultúrny dom, ani iný kút pre zábavu, spev. Čo teda robíme? Sedíme s kamarátami pred domom a počívame doletavajúci k nám hluk z baru. Už sme sa naučili rozoznávať hlasu tých zhora a aj tých zdola. Vieme kedy sa hádajú a kedy bijú. Máme miestne kovočky, zdarma a bez pomoce kina, ktoré tu nedochádzajú. Naša kolegynia, z ktorou som bola pri Tebe v Krakove pracuje v Nowotarskom závode. Páči sa jej tam a hovorí, že v meste je celkom ináč, Dúfa a myslí si, že sa niekedy prenesie k Tebe do mesta. Ja žiaľ hľadám, vieš prečo musím tu tráviť. Krátim si čas čítaním kníh, ale naša knižnica je otvorená iba do šiestej. Po tomto čase nemožno ísť do čítárne, lebo je náboženstvo. A keby som sa aj vybrala na hodinku, to v čítarne je rozbité okno a je chlad. Doma je všetko po starom, prevádzame nutné opravy, lebo sa približuje zima, a tento rok môžem byť vraj tažká. Zdravím Ta, napíš ako sa učíš a aj niečo o Tvojom kamarátovi. Tvoja sestra

Margita V.
Lipnica Mała

DRUHÝ LIST

Drahý Andrej, nič si sa niezmenil. Pišeš, aby som stále všetkom písala, zato Ty pišeš iba dva riadky. Je to úplne tak ako to bolo s pasením kráv. Hovoril si, pas na chvíľku a potom si sa strácal na dlhé hodiny. Ale keď si už taký zvedavý, tak Ti napíšem, hoci aj kvôli samému čítaniu, čo som počula, hoci Ta to iste nebude zaujímať, ba skôr otrávi. Zišli sa u nás

chlapi z výboru a kružku a debatovali celý večer. Čestné slovo, same naricovania. Začalo sa od nedostatku elektrického prúdu. Nevyčerpateľná téma. Kedy bude a kde skôr, či u nás v Lipnici Malej alebo v Piekielniku. Že zišlo by sa v domácnosti to, ono... Potom o školách, že podmienky sú zlé, že sa veľa vyučovacích miestnosti prenajíma po domoch a že bude treba prenajat aj ďalšie. No najviac o zlých podmienkach našej školy č. 3. O novej však zatiaľ nemožno myslieť. Tá čo mala byt u nás výstavili v Zubrzici Dolnej. Aké pekná. Všetko iba preto, že vtedy farár nechcel odstúpiť pozemok. Zase počítajú tie spoločenské práce, ale nijako im nechcú vychádzat prekliate percentá, že vraj toľko nenazbierajú. Vidiš o čom sa u nás rozprávajú? Pchá sa to ľoveku do uší, hoci by aj nechcel. Môžem Ta tým častovať stále, ale lepšie bude ak si ho prečítaš ešte raz a potom zase a zase, ako dlho sa Ti bude páčiť. Však je to isté, ako by som Ti zase písala. Nezabudni mi poslat tú knihu, ktorá sa volá „Ako sa piše listy a žiadosti“. Ide mi o žiadosti, lebo ľudia prichádzajú ku mne, že vraj mám zreteľný charakter písma, a prosia, aby som to alebo hento, tam či inde napísala a ľovek nevie vždy ako. Musím Ti ešte niečo povedať, že niektorých našich učiteľov upozornili na vec baru a správanie sa. Som zvedáva či sa niečo zmени? Tvoja

Margita V.

TRETÍ LIST

Braček, konečne sa Ti zmäkčilo svedomie a napísal si niečo viacej o tom kamarátovi. Pridete spolu na Vianoce? Ak áno, tak nepôjdem k sestre, lebo predsa sa nesluší nebyť doma ak budú u nás hostia. Nepýtaj sa na moju kamarátku, lebo som sa s ňou pohadala... Úplný horenos, od kedy pracuje v tom Kombinate. Dokonca sukňu si skrátila (až privel'mi) i blíkska nohami. To sa Ti iste bude páčiť, ale jej mädré reči — mal by si toho dosť. Čoraz bližšie chodí okolo baru. Ja teraz pôsobím v ZMW. Založili sme ho od nová, same dievčatá, lebo chlapci išli na vojenčinu. Aj by sa rozpadlo, ale organizácia sa nám páči. Teraz v nedeli bolo veľké ohnisko. Usporiadala ho naša skupina Kultúrnej spoločnosti, ktorú vede Tokar z dola, poznáš ho. Vatra organizoval Stefan Adamczyk. Ľudí prišlo veľa, bolo veselo. Ale oheň zhasol a naďalej sa nič nezmenilo... My diev-

čatá sme nemôžeme veľa urobiť, máme len ochotu. Vraj ochotou je peklo celé vyložené. Zistí to pri priležitosti v Krakove, čo si veľmi praje Tvoja

Sestrička

ŠTVRTÝ LIST

Andrej! Ešte si mi neposlal tú knihu. A ja musím napísat na okres, aby zmenili hodiny v knižnici na neskôršie a ešte iné veci. U nás nie je nič nové. Tak by som Ti napísala, lebo si na nič iné nezaslúžiš. Ale ženské klebetníctvo (ktoré vymyseli muži) prelejem na papier, nech sú im zdá, že majú pravdu. Však to nie sú klebety... Naposledy sa rozviazalo vrece (možno sv. Mikuláša) a čo krok to ktori prichádzajú do Lipnice Malej. Boli zo Svazu roľníckych kružkov v Nowom Targu. Museli vybavovať nejaké väzne veci lebo chlapí sa o to veľmi zaujímal. Pravdepodobne — hovorí sa na dedine — inštruktori z toho svazu písali, že majú prísť a vôbec neprichádzali. Zároveň bol tiež niekto z redakcie z Varšavy. Tiež z našej Spoločnosti Slovákov. Tie iné veci ma nezaujímajú, ale vraj naša kľubovňa môže byť otvorená. Bude ju viesť naša skupina Spoločnosti Slovákov. Bolo by to niečo pre nás a pre nás ZMW. Škoda, aby takáto miestnosť stála prázdna. Majú ešte dať harmoniku, tú od Tokara, ping-pongový stôl a gramofón. Ked' sa to všetko rozkrúti, drahý braček, vtedy už nečakaj na moje tak časté listy, lebo budem mať veľa práce. Keby to bola pravda, že v tom pomôže predseda Pilich a riaditeľ Paždior, a že všetci ostatní dozdržia slovo potom nebudem lutovať, že tá Tvoja priateľka a Tvoja sympatia stále sa do mňa zadrapuje a rozpráva po dedine, že sa jej mám omluviť. Ešte jedno — nepoučuj ma, že na dopisoch nepíšem dátum, je to úradné, či čo? Tvoja Margita, dňa 15. októbra roku pána 1967 z Lipnice Malej, číslo domu... Toto Ti už nenapíšem, hádam si ešte nezabudol, číslo svojho domu.

OD REDAKCIE

Hore uvedené dopisy sú iba novinárskou formou, preto odosielateľ a adresát ako aj faktá zo súkromného života zdanlivých korespondentov sú úplne vymyslené a nepravidelné. Všetky údaje spoločenského charakteru sú však pravdivé. Podľa úsudku novinára je pravdivé aj ovzdušie, ktoré sa vytvára okolo sociálnych otázok.

Z organizačného života

ORAVSKÉMU AKTÍVU NA UVÁZOVANIE

Aktívny organizačný život je základom rozvoja našej Spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Po uznesení pléna OV PZRS v Nowom Targu, v dôsledku posledných výročí otvárajúcich oslav 20-ročia KSČS sa ukázalo, že stúpla aktivita organizačných buniek našej Spoločnosti predstavujúc ešte ráz širokej verejnosti svoje možnosti, oddané a obetavé kádre nášho aktív, ktorí vynaložili veľa úsilia, aby všetko dopadol ako najlepšie. Od teda pochádza také, kladnú zhodnotenie tohto podujatia ako celku.

Teraz, keď sa rozvíja nás organizačný život, je pochopiteľné, že budú rásť aj naše požiadavky k inštanciam a aktívom Spoločnosti. Bude sa to týkať všetkých jej stupňov a všetkých členov bez výnimky. Na základe tohto konštatovania treba premyslieť situáciu na Orave. Najmä preto, že Oravský obvod Spoločnosti bol vždy známy z tej najlepšej stránky. V poslednom čase, a je to už všeobecne známe, sú určité signály, ktoré by si mali všimnúť výšie inštancie našej Spoločnosti. Týka sa to z jednej stránky štýlu práce obvodného výboru a na druhej strane štýlu práce niektorých skupín. Tieto problémy, ktoré cheme práve spomenúť sú súčasťou masovým javom, ale možno povedať, že narastajú a sú na ujmu celej Orave. Práca Obvodného výboru Spoločnosti na Orave spadá na rámec predsedu Obvodného výboru Jána Kovalíka, vyžadujúce od neho veľa úsilia. Nemá on však primeranú podporu medzi inými členmi obvodného výboru, ktorí vzhľadom na svoje vzdelanie a skúsenosti mohli by veľa urobiť. Musíte teda priznať, že je to situácia nezdravá a neprípustná. Na druhej strane v niektorých skupinách Spoločnosti, klasickým príkladom môže tu byť Piekielnik, miesto organizačnej práce a kultúrnej pôsobnosti, majú miesto spory, ktoré rastú k veľkým rozmerom, aj keď v podstate ide o malé problémy. Veľa razy sme už na stránkach ŽIVOTA písali o tom, že v organizačnej činnosti, ktorá je verejnou prácou a v ktorej všetky súkromné záležitosti musia ustúpiť v prospech verejného dobra, realizácia našich štatutových úloh je jednou z jeho podstatných zložiek. Dnes iba toľko na túto tému... K tejto problematike sa ešte vrátime. Budeme sa iba tešiť, keď sa dovtedy vyrieši, a miesto ktoré sme jej venovali určíme na písanie o úspechoch Oravy. Zdá sa nám, že by bolo dobré, keby sa jedno z najbližších zasadí ŠÚV Spoločnosti uskutočnilo na Orave a venovalo medziiným tentoraz spomínaným problémom.

UWAGA!

ATRAKCYJNY DOROCZNY KONKURS „ŽIVOTA“ Z CENNÝMI NAGRODAMI

foto M. Kaśkiewicz

ZVÝKY A OBYČEJE

DUSICKY

Ne vždy býval svátek zemřelých oslavovaný na podzim. Pohanské národy chtili své zemřelé predky několikrát během roku. Teprve křesťanství určilo den po svátku Všech svatých jako den Dušiček. První křesťanské mše za zemřelé byly slouženy v X. století v klášterech, a rozšířily se teprve v XII. století. Stojí za zmínku, že pravoslavný kostel se projevil jako tolerantnější k dánym zvykům a jeho věřící svatí svátek zemřelých několikrát za rok.

Také u nás se zachovaly obyčeje z období před křesťanstvím. Některé z nich se dodržují podnes.

Např. svícení svíček a zapalování lampionů na hrobech jsou památkou po někdejších ohních, které zapalovaly proto, aby se „mrtví mohli ohřát“. Rozdávaný jídlo nebo peněz zebrákům, kteří se na Dušičky shromažďují na hřbitovech, pochází z dáných dob, když se na mohylách předků skládaly oběti. Když bylo skládání obětí spojeno s hostinami na pohřebištích, jichž se zúčastnila celá osada.

Peklo se dokonce zvláštní obřadní pečivo. Např. donedávna se v okolí Plońska a Dobrzynina pekly takzvané „peretyczki“ pro kněze a pro chudinu. V okolí Malborku se pekly pro žebráky zvláštní dušičkové koláče. Na Kujavách přijí-

žděly na hřbitovy fúry s chlebem, který byl rozdělován „za duše jednotlivých zemřelých“. Nezapomíname se ani na dušičky „prázdné“, neboť opustěné. V některých oblastech na Kurpiowsku dostávala chudina chléb a vepřové maso. Na Lublinském se rozdávala v kostele po mši kaše po lžíčkách z velkých hrnců.

Někde po návratu z kostela byl pojídán slavnostní oběd, při němž se vzpomínalo na zemřelé. Tklivý počátek měnil se často v zakončení plné veslosti.

Lidové pověry přikazovaly nezapomínat na zemřelé a ctít je. Současně však nedoporučovaly přílišný pláč, protože slzy tříží mrtvým. Hovorilo se o tom v různých pověstech, v nichž vystupovali mrtví, kteří se zjevovali ve snech svým blízkým, obtíženi těžkými vědry jejich sít.

Leninské hory

Hudba J. MIL'JUTIN

Česky text: B. NÁDVORNÍK

The musical score consists of five staves of music in G major, 2/4 time. The lyrics are written below each staff, alternating between Czech and Russian. The lyrics describe scenes of nature and travel, mentioning Lenin's mountains, forests, and rivers.

DOBRODРUZSTVÁ KAPITÁNA FIBBERA (IX)

PODĽA POVIEDKY A. NEKRASOVA KRESLÍ E. GOROCHOV

Po mnohých dobrodružstvách v Čerenom mori prekročila jachta „UMPH“ rovník.

„Keď sme zachránili Foxa, pokračovali sme v ceste ďalej na juh. Cesta okolo sveta po rovníku je zdlhavá, preto oveľa lepšie je ísť cez niektorý z pôlov. Je to pätkrát rýchlejšie; nuž sme sa tak aj rozhodli. Náhle Fox zbadal zem. Bol to však samé Padovce a pred nimi oddychujúci mrož. Zamieril som a... vystrelil.“

Zrazu sa Padové hory pohli a my sme sa ocitli na vrchole akejsi Padovej veže, ktorá sa priam vznášala na vlnách. Vtom Crow si zmysiel nesmiernu hlúpost. Schytal sekuru a odsekol z našej Padovej veže kúsok Padu, asi dvesto ton. Padovec zvýšil rýchlosť, až sme trnuli, čo bude ďalej.

Rýchlo som sa rozhadol: rozvinieme plachty a budeme kormidlovali tak, aby sme sa opäť dostali do teplejších končín. Tam sa predsa Padovec roztopí! Všetci so mnou súhlasili. Plavba bola pokojná, keď hlboké ticho znenazdania prefal strašný

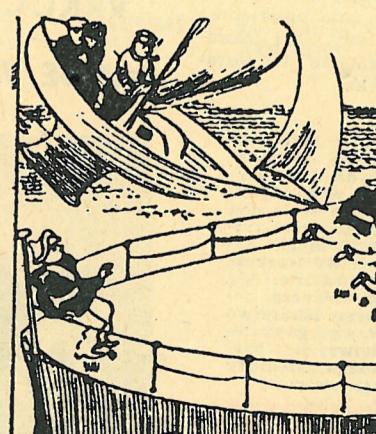
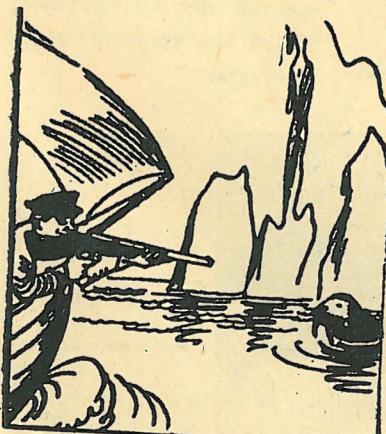
zvuk. V hmle sme sa nemohli dobre orientovať a vtom báč!

A nastala úplná tma.

Ocitli sme sa v akomisi tuneli. Hned som vedel, na čom sme. Dostali sme sa do paule vefryby; chuderka, prechladla v antarktických vodách. Mala chričku a strašnú nádchu. Vydaivala zo seba príšerné zvuky, lebo sa jej ľahko dýchal. Príšlo mi ľuto tohto zvierata. Nasypal som jej do tlamy aspirín. Lenže zapár tabletiek sa jej dostalo aj do nosa. Vefryba kýchala...

... a my sme vyleteli do mračien. Pristáli sme na palube obrovskej lode. Práve na nej plávala komisia na ochranu vefryb. Keď sa nás opýtal, či sme nevideli nejaké vefryby, vyzoprávali som im im nás príbeh. Neuvierili mi. Rozhodli sa, že ustanovia komisiu, ktorá prípad vyšetri. My zatiaľ máme počkať na jednom opustenom ostrove.“

(Pokračovanie)

MLADÝM MLADŠÍM NAJMLADSÍM

Petroklúče

ZLATÉ AKO
SLINKA LÚČE
NA LÚKE SÚ
PETROKLÚCE.

JEDNU BABKE
DRUHÚ MAME
A DVE NA HROB
PADLÝCH DÁME.

KAMARÁTKY
NAŠEJ LIDKY
SPRAVILI Z NICH
STYRI KYTKY.

DETÍ, POČUVÁVAJTE!

KTO ROZNÁŠA V LESE POŠTU

— Kto roznáša v lese poštu?
Medved?

— Voľakedy nosil, ale teraz nie.

— Prečo?

— Sotva napadol prvý sneh, zaliezel medved do brloha, pod hlavu si položil tašku s listami a tak spal celú zimu. — Zvieratká márne čakali listy, nedočkali sa. Jesenné listy dostali až na jar.

— Kto roznáša listy teraz?
Zajac?

— Aj zajac roznášal, no ani ten ich už nenosí.

— Prečo?

— Niesol raz diviakovi do hústiny list. Zrazu čosi v kríčku ušchlo, zajac sa naňakal, tašku s listami zahodil a utiekol.

— Ktože sa stal poštárom miesto zajaca?

— Vlk. Všetko dobre povaboval, iba jednu chybu mal: všetci sa ho báli. Kdekoľvek zaklopal, zatvárali dvere na tri zámky. Ešte sa mu aj puškou vyhrážali. Tak sa vlk poštárstva zrieckol.

— A líška?

— Líška? Pootvárala cudzie listy a všetky tajomstvá sa dozvedela. Raz ju pritom chytili a

bol koniec jej poštárstvu. Na prácu sa podobral ježko; napokon korytnačka. Lenže tie sú také pomalé, že sa sotva vlečú. Telegram by niesli aspoň týždeň.

— A teraz kto roznáša poštu?

— Ten čo klope na strome — dateľ.

Zaklope zobákom o strom a zvieratá sa k nemu prihrnú, vyberú si z tašky listy a odídú. Ak dáky ostane v taške, dateľ ho sám odnesie podľa adresy. Zaklope na dvere a odovzdá list. Pracuje svedomite!

I. KYNEV

Prípad na rozlúštenie

KTO JE VRAH?

V horskej chatre trávil dovolenkou továrnik, lekár, herečka, mladá úradníčka a inšpektor Werner. Okrem nich v chatre bola vedúca a jej synovec Jozef. Vonku bola snehová búrka, nikto do chaty neprišiel, ani z nej neodšiel.

O siedmej hodine večer Jozef vošiel do úradníčkinej izby a zisťil, že je mŕtva — zadusená. Lekár konštatoval, že smrť nastala medzi 15. a 16. hodinou. Inšpektor vyšetril nasledovne:

Okolo 14. hodiny si úradníčka sťažovala na bolenie hlavy. Lekár jej dal dva aspiríny a poradil jej, aby si Tahla. Odišla do svojej izby a viacej ju nevideli.

Od 14. do 17. hodiny sa Jozef hral s lekárom

v karty v jedálni. V salóniku sa od 14.30 do 18. hodiny bavil továrnik s herečkou. Inšpektor zasá do 16.30 pomáhal vedúcej v kuchyni.

Všetci mali alibi. Zdalo sa, že jedna z dvojíc musela byť dohovorená, teda že vrah mal spolupáchateľa. No inšpektor bol presvedčený, že spoločníka vrah nemal. A vtedy prichádzala do úvahy iba jedna osoba.

(Rozlúštenie je na str. 13)

NÁS KVÍZ

Správne riešenie kvízovej úlohy z čísla 10: Umiestnenie hľadaného predmetu — kotvy vidno na druhom obrázku.

Súťažné odmeny za Náš Kvíz z č. 8/67 vylosovali: Anna Górniewicz z Lublina, Eugeniusz Kuchajda z Chyžného, Karol Kowalczyk z Podwilka a František Paciga z Krampach.

ŽENY • ŽENÁM • PRE ŽENY • O VŠETKOM

ŽUPAN

Spotreba 3 a pol m látky 90 cm širokej. Strih sa skladá: z jedného podloženia predných krajov, zadného dielu, podloženia zadného výstrihu, predného dielu, rukávov, manžetiek, vreciek.

Podľa nákresu si zhodzíme strich skutočnej veľkosti. Nákres je v pomere 1:10 na veľkosť I. (horný objem 96 cm).

Všetky diely vystrhneme z dvojitej látky. Zadný diel a podloženie zadného výstrihu položíme stredom na prehyb látky. Na švy a záložky pridáme. Všetky diely preslučujeme, župan zostehujeme a vyskúšame. Po prípadných opravách ušijeme prsné záševky a malé záševky na zadných plecných švoch a župan zošíjeme. Pravý predný diel ozdobíme vzorovým alebo inofarebným pásmom. 6 cm široký pás položíme lícom na líce županu po označenie goliera na okrajovú časť predného dielu. Zošíjeme, pás obrátíme a vyžehlíme. Pri hrubšej látke môžeme látku pod ozdobným pásmom vystrhnúť.

Podloženie predných okrajov zošíjeme s podložením zadného výstrihu, švy rozžehlíme a podloženie nastehujeme lícom na líce županu. Zošíjeme (u vrchného dielu zároveň všíjeme druhý kraj ozdobného pása) a podloženie obrátíme do rubu.

Rukávy zošíjeme. Na dolnom okraji zložíme záhybky a prijijeme zošité dvojité manžety. Horný okraj rukávov spracujeme a všíjeme do prieramkov. Manžety preložíme podľa označenia cez rukáv. Na vrecká našíjeme ozdobný pás. Našpendlím ho lícom na rub vrecka, zošíjeme, obrátíme do líca, druhý kraj založíme a pristehujeme. Vrecká založíme a našíjeme na župan. Upravíme dĺžku županu a záložku prijijeme. Na vyžehlený župan prijijeme patentky na zapínanie.

M. V.

ODPOVEDAME

SKAZA WYSIĘKOWA

„Moja 3-miesięczna córeczka od pewnego czasu ma na buzi swędzący wysypkę. Byłam z nią już u kilku lekarzy i żadne lekarstwo nie pomaga. Co robić, jak dziecku użycić — pyta „Niedowiadczona” z Kalisza.

Wyprysk na policzkach u dziewczynki to przejaw skazy wysiękowej. U niemowląt dolegliwość ta jest często związana

z uczuleniem na białko w mleku. Dlatego radzimy Panie nieco ograniczyć podawanie mleka, tak aby dziecko dostawało go nie więcej niż 500–600 ml. Jeden posiłek mleczny można już teraz zastąpić zupką jarzynową. Prócz tego radzimy Panie smarować buzię dziecka kremem Linomag, a jeżeli nie będzie poprawy, kremem F 99. Często korzystnie działa Oxycord lub papka składająca się z talku, kwasu bornego i gliceryny z dodatkiem spirytusu i jakiegoś środka przeciw świdzeniu. Leki te może Panie zapisać lekarz w Pradzinie.

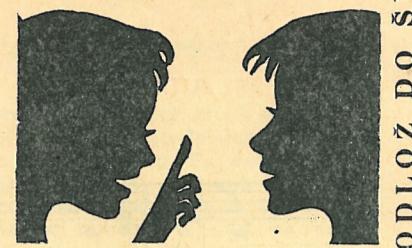
Często trudno jest lekarzowi przewidzieć, ze względu na indywidualne różnice oddziaływanie, jaki lek dziecku pomoże, który

ČERVENÝ NOS (RUŽIENKA)

Niektoré ženy okolo 40 rokov (zriedkavejšie mladšie) pozorujú na svojom nose, čele a liečach červené škvurny, ktoré sa najprv objavujú len prechodne. Začervenanie sa vždy opakuje hlavne po piantaných, horúcich jedlách, po použití alkoholu, prípadne po náhlých zmenach teploty. Po nejakom čase takéto začervenanie už neustupuje, ostáva trvalé. Na pokožke sa rozšíria póry (uhry nie je viďieť), zvýrazní sa stromkovité rozšírenie cievok, objavia sa drobné hnivavé pupence. Ak tento stav trvá dlhší čas, môže dôjsť k zdureniu a trvalému zhubnutiu nosa.

Mnohí si myslia, že červený nos má len ten, kto veľa pije. Nie. Je to tak, hoci ľudia, ktorí holdujú alkoholu, trpia na žalúdočný katar a tā-

JEDNA DRUHEJ RIEKLA

to okolnosť sa dáva do súladu s ružienkom. Veľa žien trpí na tuto chorobu v prechode (porucha činnosti pohlavných žliaz). Častý je i výskyt u ľudí, ktorí pracujú na voľnom vzduchu, pretože sú vystavení nielen častým zmenám teploty, ale i ostatným poveternostným zmenám.

Ako s liečbou?

V prvom rade sa chráime pred náhlymi zmenami teploty. Vyhýbajme sa ostrej strave, nejedzme horúce jedlá a

nápoje, nepoužívajme alkohol a čiernu kávu. Udržujme pravidelnú stolicu. Dôležité je vyšetrenie u gynekologa, prípadne internista (chronický katar žalúdka). Veľmi dôležitá je masáž nosa (hladenie od korenia smerom ku krídľom nosa), ktorá pomáha pri posilnení mimických svalov a slúži lepšiemu prekrveniu nosa. Rozšírené cievky sa vypojujú.

Pri liečbe ružienky sa vždy radíme s odborným lekárom.

KÝM MĽÁDA DOSPEJE

Od dvanásťteho mesiaca života diefa veľmi rado vykonáva také príkazy, ako „ukáž, kde máš očko“, „aký si veľký“. Táto záľuba sa však rýchle končí. Je vytlačená pudem byť užitočný a potrebný, ktorého vrchol pripadá na 2. — 3. rok života, keď deti vásivo pomáhajú umývať, upratovať, so vzrušením priňájú niečo z druhej izby,

utešujú zarmútenú mamičku, prinášajú papuče ockovi a prejavujú silný pud k samostatnosti. Bude dobré, keď rodičia pomôžu rozvíjať túto spoločenskú osobnosť, keď vycítia vhodný moment a čo nejaký čas poprosia o pomoc, a potom sa utešia a srdečne poděkujú. Takéto prosby, dávané vo vhodnom momente a nie príliš často, deti splňajú s radostným vyzrením. V deňoch sa vtedy ustaľuje prevedenie, že vykonávanie príkazov môže byť tiež vecou príjemnou, že nie sú to iba rozkazy a zákazy, bezohľadné podrobovanie sa, ktoré je vždy tochu nemilé pre ľudí v každom veku.

Takáto „príjemná poslušnosť“ povzráša diefa v jeho vlastných očiach. Správny pomoc: minimum bezohľadných odporučení a maximum priležitostí k prejavu „príjemnej poslušnosti“ u dieťaťa.

Diefa sa snažíme zvykať na to, aby sa vždy obrácalo na rodičov s každým zranením, ba dokonca aj malou odreninou, lebo cez poškodenú kožu môžu preniknúť do organizmu bacyli zapričinujúce infekciu. Malé škrabnutie dezinfikujeme peroxydom vodika alebo jódovou tinktúrou, na zranenie po zdezinfikovaní položíme suchý obváz.

(pokračovanie)

JE ZAHODNO VEDIET, ŽE...

Dokonca aj dobré hríby, môžu mať škodlivé následky ak ich pripravujeme po viac ako 12-hodinovom uschovávaní na teplom mieste. Dokonca aj keď hríby niekoľkokrát preražíme v niekoľkých vodách, nemá protipôsobiace účinky.

Acnosa — je výťahom z byliniek, ktorý likviduje hnivavé pupence. Kupujeme ho v lekárni a dvakrát denne natierame tvár na miestach, na ktorých sa objavujú pupence.

CO ČIM ČISTÍME

ATRAMENT — kuchynskú soľ nahlívame citrónovou šlavou a škvruňou posypeme. Necháme chvíľu pôsobiť a potom vyplákame. Starsie škvruňy necháme cez noc odmočiť v kyslom mlieku a potom vyperieme.

ATRAMENT — ČERVENÝ — dôkladne preperieme v čistej vode. Potom si urobíme ciestko z mydla a citróno-

Z DOMÁCEHO HRNCA

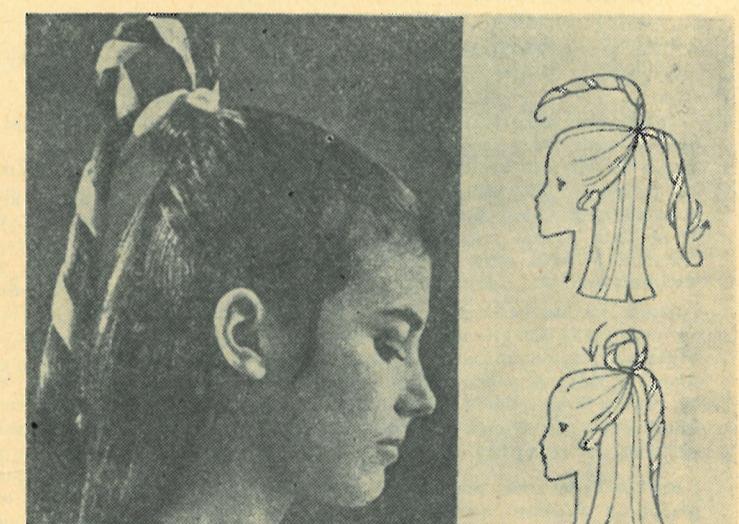
vej štavy. Ciestko nanesieme na škvruňu, necháme ďalej pôsobiť a potom látku preperieme. Pokiaľ škvruňa celkom nezmizne, postupe opakujeme.

KÁVA, KAKAO, ČAJ, ČOKOLÁDA — použijeme silný roztok kuchynskej soli — škvruňu zmiznú. Staré škvruňy necháme najprv odmočiť v kyslom mlieku.

OCOT — škvruňu od octu odstránime silným roztokom sody. Pri zastaralých škvruňach pridáme do roztoku ešte trochu čpavku.

wyleczy. Zdarza się, że leki trzeba zmieniać, gdyż albo nie działają wcale, albo też działają bardzo krótko. Dlatego ważne jest, aby czerwówka Pani była stale pod opieką jednego lekarza, gdyż tylko wtedy będzie Pani mogła zapewnić dziecku właściwe leczenie i prawidłowe pielęgnowanie. Nie można zrażać się do lekarza, jeśli zlecone przez niego lekarstwo nie przyniesie poprawy, gdyż leczenie skazy wysiękowej jest bardzo trudne i wymaga niekiedy wielokrotniej zmiany leków.

NIENI PISATEL' KÁM

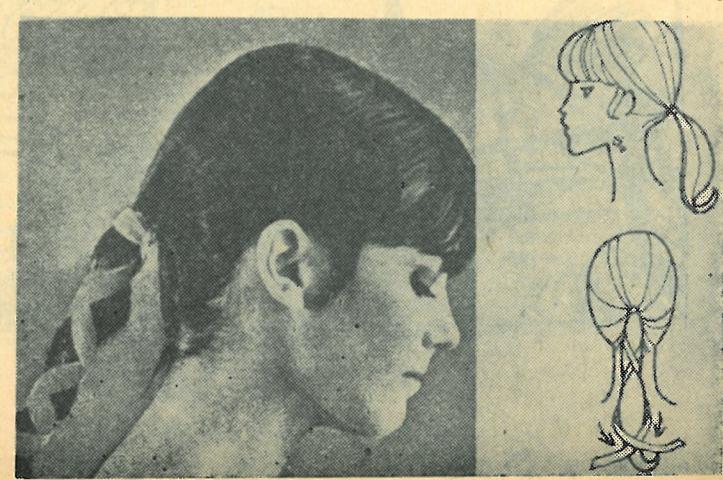

Navrhujeme

VRKOČ, KTORÝ

NIE JE VRKOCOM

Polodlhé vlasy česané niekoľkými spôsobmi. Navrhujeme frizúry hodiace sa tak pre 4-ročné dievčačky ako aj pre 14-ročné dievčatá.

Kalendár

Východ
1. november
15. november

Nový mesiac
Prvá štvrt
Dny mesiac
Posledná štvrt
2. novembra
9. novembra
17. novembra
25. novembra

SLNCA	Západ
6.hod.30.min.	16.hod.03.min.
6.hod.55.min.	15.hod.45.min.

MESIACA
5.hod.08.min.
14.hod.56.min.
15.hod.44.min.
4.hod.54.min.

P	W	S	C	P	S	N
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

VÝROČIA

5.XI.1918 — utvorenie prvého v Poľsku Výboru robotníckych zástupcov. 6.XI.1923 — vypuklo krakovské povstanie. 7.XI.1917 — vypukla Októbrová revolúcia. 11.XI.1918 — získanie nezávislosti Poľska. 17.XI.1892 — vznikla Poľská socialistická strana (PPS). 20.XI.1910 — zomrel L. Tolstoj. 20.XI.1925 — zomrel S. Žeromski. 22.XI.1963 — smrť J. Kennedyho. 23.XI.1943 — Władysław Gomułka bol zvolený tajomníkom Ústredného výboru Poľskej robotníckej strany (PPR). 27.XI.1949 — vznikol Sväz ľudovej strany (ZSL). 28.XI.1820 — narodil sa Fridrich Engels. 28.XI.1942 — zomrel Marceli Nowotko. 29.XI.1830 — vypuklo novembrové povstanie. 29.XI.1944 — oslobodenie Albánska. 29.XI.1915 — vznikol SFR Juhoslávie.

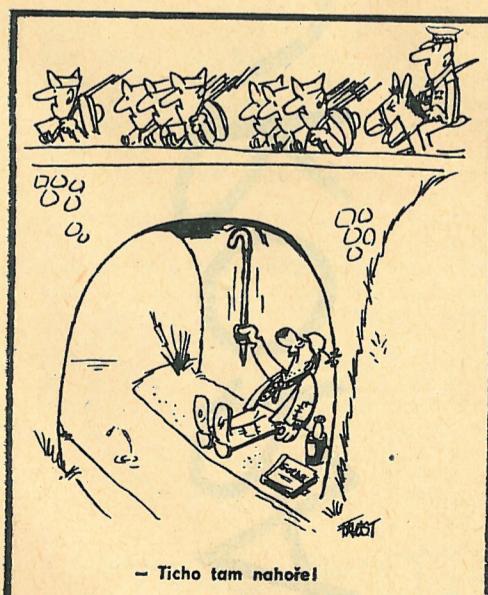
ZVIERATNÍK

Strelec: 23.XI. — 21.XII.

ON. Nerád býva sám. Vždy chce mať okolo seba ľudí, hľadá porozumenie. Veľmi často vzbližne prudkým citom, ktorý rýchlo pomrie. Vypočujte pokojne jeho plány i jeho fažkosti. Nezabúdajte na narodeniny a meniny. Tuží po koňovi, ale uspokojí sa aj s elektrickým vláčikom.

ONA. Je pracovitá, schopná obetí. Organizuje si život podľa ustáleného plánu. Ale jej väznosť ju robí nudnou. Ak si naplánuje voľný čas, je dobrovoľnou spoločníčkou. Iba fantázia jej chýba. Kvety, ľudové výrobky, svietniky — to sú dary, ktoré má najradšej.

HUMOR

— Ticho tam nahoře!

ROZLÚŠTENIE PRÍPADU „KTO JE VRAH?

Zrejme lekár. On určil čas smrti medzi 15. a 16. hodinou. Mohol klamať, aby získal alibi pre vraždu, ktorú spáchal po 17. hodine.

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

PRAVNÍK

PAŠERACTVO

V súvislosti s novým nariadením platným od 1. augusta t. r., týkajúcim sa vývozu poľských peňazí do zahraničia, predstaviteľ PAP red. B. Sosieň získal dodatočné vysvetlenie v tejto veci ako aj informácie o zistených v poslednom čase pri padoch nelegálneho vývozu a výmeny poľských platidiel v zahraničí.

Predstaviteľ Ministerstva financií zistili, že veľa turistov nerešpektuje nové predpisy. Zíde sa ich teda aspoň v krátkosti pripomenúť. Tak teda osoby, ktoré cestujú do zahraničia na dočasný pobyt môžu vyviest so sebou — s právom na osobné výdav-

ky — po 150 zl do každého členského štátu RVHP, teda do Bulharska, Česko-slovenska, Mongolska, Maďarska, NDR, Rumunska a SSSR, keď cestuje cez niektorý z nich. Naproti tomu v štáte, do ktorého cestuje právo na výmenu 150 zl nepatrí. Zároveň celková suma, ktorá sa dovoľuje vyviest do zahraničia s právom na osobné výdavky, a ktorá sa nemusí vpísat do colno-devizového osvedčenia sa zmenšila zo 600 na 450 zl. Naproti tomu suma, ktorá sa povoľuje vyviest bez práva používania, teda suma, ktorá sa musí vpisať do colno-devizového osvedčenia ostáva nezmenená, teda nadálej 1000 zl.

Nové nariadenie nie je zamerané proti obmedzeniu turistiky, ale proti pašeráctvu, ktoré využíval mnohí turisti ešte stále praktizujú.

Iba v období od 1. do 15. júla colné úrady prišli na stopu 103 prípadov vývo-

zu poľských peňazí a skončovali vyše 176 tisíc zl.

Kedže tlačivá colných deklarácií sú všeobecne prístupné, stáva sa, že niektoré osoby, ktoré pašujú väčšie a teda nedovolené obnosy peňazí, berú so sebou viacero takýchto deklarácií, v zahraničí ich vypĺňajú a opatrujú fikálnymi pečiatkami a podpismi. Často sa stávalo, že tito podvodníci využívali nepozornosť bankových úradníkov a takto vymenčali väčšie sumy. Nie každému sa to však podarilo. Napríklad maďarská banka zaistila a poslala nám niekoľko colných deklarácií, na ktorých miesto pečiatky colného úradu bola pečiatka: Jan Wyszkowski — stavebný technik, Varšava, ul. Solná 8/19.

Ešte stále veľa ľudí vyváža 500 a 1000-złotové bankovky, čo je ako vieme tiež zakázané. Je to veľmi často výsledkom ani nie

tak zlých úmyslov ako neznalosti predpisov. Napríklad niekoľko osôb cestuje jedným autom, prihlasujúc v colnom osvedčení 1500 zl, čo samozrejme neprevyšuje povolenú sumu. Keď však sú to 500-złotové bankovky, komplikujú, samozrejme pri návrate, colnú prehliadku.

Berú so sebou väčšie sumy ako je povolené aj v prípade ich prihlásenia musíme však uložiť ich do depozitu, čo samozrejme predlúžuje vybavovanie colno-devizových formáli.

Všetkým, ktorí sa obávajú, že im na spriatočnej ceste na poľskom území môže chýbať peňažní hodno pripomienú, že miesto toho, aby viesli so sebou väčšie sumy ako povoľujú predpisy, je lepšie zobrať so sebou sporiteľnú knížku PKO, lebo tú zase v súlade s novým nariadením možno zobrať do zahraničia.

LEKAR
VETERYNÁRII

PRAKTYCZNE PORADY Z ZAKRESU SZTUCZNEGO UNASIENIANIA

Wyniki sztucznego unasienniania uzyskiwane przez poszczególnych inseminatorów są bardzo nierówne obok punktów, w których zaciela się ponad 90% unasiennionych krów, istnieją takie, w których zaciela się tylko 60%. Nie zawsze jednak odpowiadają za złe wyniki ponosi inseminator. Do najczęstszych przyczyn niepowodnych wyników należą:

1. unasiennianie zwierząt w niewłaściwym okresie
2. unasiennianie zwierząt źle żywionych
3. unasiennianie zwierząt dotkniętych chorobami narządów rozrodczych.

Każdy wie, że 5 miesiącna jałówka pokryta przypadkowo może się zacielić, wiadomo również, że nie powinno się pokrywać jałówek, w tak młodym wieku, ponieważ wcześnie ciąża może być zhubiąca dla rozwoju młodego zwierzęcia, ale nie każdy wie, że przedwcześnie pokrycie przezwyczajnie nie daje zacielenia a może prowadzić do dłużej lub krócej trwającej nieplodności. Na 10 jałówek pokrytych lub unasiennionych w wieku poniżej roku, przeciętnie zaciela się trzy lub cztery, natomiast na taką samą ilość unasiennionych w wieku powyżej 18 miesięcy zaciela się 8 — 9 jałówek. Wyniosek z tego jest prosty. Jeśli chodzi o kłaczę to nie powinno się pokrywać ich lub unasienniać przed ukończeniem drugiego lub trzeciego roku życia, owce unasiennia się po skończeniu 12 — 18 miesięcy a świnie 9 miesięcy.

Po porodzie następuje 4 — 6 tygodniowy okres tzw. oczyszczania się, dopiero w tym okresie ten nie skończy się krycie należy uważać za bezcelowe, jeśli pierwsze lotowanie się następuje już w 3-4 tygodniu po porodzie, lepiej je opuścić i poczekać do następnego.

Na ogół uważa się, że jeśli krowa się lotuje, to wystarczy, żeby „przyjęta” buhať aby nastąpiło zacielenie. W rzeczywistości jest jednak inaczej, mimo iż krowa jest najzdrowsza. To przyczyną jest pokrycie w niewłaściwym okresie. Krowa lotuje się przeciętnie przez 18 godzin, ale dopiero w 24-36 godzin po rozpoczęciu lotowania pokrycie ma pełne widoki na zapłodnienie. Jeżeli po porodzie u krowy przedełuża się i w 12 godzin po unasiennieniu jeszcze trwa, należy uniesienić ją jeszcze bardziej zawiaklanie wygląda sprawa unasienniania kłacz. Tu poprzedni 2-3 dni. Ponieważ bardzo trudno przewidzieć jak długo po porodzie要坚持 pokrycie należy rozpocząć unasiennianie między drugim a trzecim dniem i powtarzać co 36-48 godzin. Po porodzie kłacz trwa 48 godzin a największe widoki na zapłodnienie daje unasiennienie przeprowadzone w drugiej połowie porodu. U krow nieprawidłowo lub niedostatecznie żywionych narządy wew-

nętrzne zaczynają działać nieprawidłowo. Takie krowy, zapłodnione dają początek słabemu zarodkowi, który albo ginie w pierwszych dniach ciąży albo utrzymawia się przy życiu, ginie wkrótce po urodzeniu. U krow żywionych łatwo dochodzi do poronień i do zatrzymania iōzyska. Zauważa się w nich nieregularne lotowania a każde lotowanie jest „jałowe” nie powodując zacielenia. Zaburzenia w płodności spowodowane złym żywieniem nie ustępują natychmiast po naprawieniu błędu.

I wreszcie sprawa schorzeń rozrodczych. — Dotych najczęściej należą ropne lub nieropne zapalenia na skutek brudnego utrzymania zwierzęcia. Sprawy te nie leczone mogą spowodować nawet trwałą nieplodność.

Mam wrażenie, že tych kilka uwag i spostrzeżeń przydadzą się do bardziej racjonalnego prowadzenia gospodarki hodowlanej.

HENRYK MĄCZKA

ZUZKA
VARI

TALIANSKE ZEMIAKY

Rozpočet pre 4 osoby: 20 g novádzieho mäsa, 75 g zemiakov, 30 g paradajok, 3 dkg masti, 3 dkg cibule, 1 dl mlieka, 1 vajce, sol, zelený petržlen.

Hovädzie mäso udusíme do mäkká a potom na drobno posekáme. V šupke uvarené, olúpané zemiaky a surové paradajky pokrájame na kolieska. Do vymaseného a mukou vysypeaného kastróla alebo ohňovzdronej formy ukladáme vrstvu zemiakov, mäsa a paradajok. Každú vrstvu osolíme, posypeme posekaným zeleným petržlenom a cibulou. Navrch dáme kúsky masla alebo

masti, zalejeme mliekom, do ktorého pridáme vojíčko, a dobre pečieme.

ZEMIAKOVÉ ŠÚLANCE S MAKOM

Rozpočet pre 4 osoby: 40 dkg zemiakov, 15 dkg mýky, 1 vajce, sol; na pomatenie: 6 dkg masla; na posypanie: 12 dkg maku, 6 dkg cukru.

V šupke uvarené zemiaky olúpeme, postrúhame,

pridáme múku, vajce, soľ, a na doske zamiesime hladké cesto. Ak je husté, pridáme trochu mlieka alebo vody. Odkvapkané pomastíme rozpusteným maslom, posypeme pomletým makom a ocukrujeme preosiatym cukrom.

ŽIVOT CZASOPISMU SPOŁECZNO KULTURALNE

PREDPLATNÉ V ČESKOSLOVENSKU PRIJÍMA: POSTOVNÍ NOVINOVÁ SLUŽBA — DOVOZ TISKU, VINOHRADSKÁ 46, PRAHA 2, VINOHRADY. INDEXOVÉ ČÍSLO ŽIVOTA JE 36650 A PREDPLATNÉ NA JEDEN ROK CÍNI 24,60 KČS.

NEUMÍTE SI PORADIT S RUZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH NASEHO ČASOPISU A V DOPISECH.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce. Redaguje Kolegium w składzie: František Bednářík, Augustyn Bryja, Adam Chalupce (redaktor naczelny), Vladimír Hess, Marian Kaškiewicz (zastępca redaktora naczelnego), Ignác Nižník, Ján Ondica, Jerzy Zagórski. Opracowanie graficzne — Luděk Holub. Korekta czeska — Valerie Wojnarowska. Korekta słowacka — Jan Grygiak. Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA“ RSW „PRASA“, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11. ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37. TEL.: 21-15-41, 28-22-81. Prenumeratę na kraj, roczną i kwartalną dla czytelników indywidualnych przyjmują urzędy pocztowe oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr. 1-6-1000 20 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch“ Warszawa, ul. Wronia 23. Wszystkie instytucje państwa i społeczeństwa mogą zamawiać prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur „Ruch“. Ceny prenumeraty: kwartal: 3 zł., półroczna: 6 zł., roczna: 12 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40 proc. droższa od krajowej, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch“ Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-100024 nr tel. 20-46-88. Egzemplarze numerów dekontaktowanych można nabyć w Punktach Wysyłkowych Prasy Archiwalnej „Ruch“, Warszawa, ul. Nowomiejska 15/17, konto Nr 114-6-70041 VII O/M Warszawa. Oddano do składy 10.IX.67 r. Podpisano do druku 10.X.67 r. Druk. Zakłady Graficzne RSW „Prasa“, Warszawa, ul. Smolna 12. Zam. 1543.

Všem! Všem!

Občané Ruska! Státní moc je v rukou vojenského revolučního výboru — organizačnímu petrohradského dělnicko-vojenského sovětu! To, za co bojoval národ — kontrola průmyslu dělníků, povolání sovětu — je zajištěno!

At žije revoluce dělníků, vojáků a rolníků!

Tato slova přinášelo ruskému národu provolání Lenina.

Než se dne 25. října 1917 rozehnilo — Petrohrad byl osvobozen. Pouze Dočasná vláda, kontinuátorka carské politiky a reprezentantka buržoazie, dusící revoluční hnutí, nechce kapitulovat. Uchýnila se do Zimního paláce, v němž ji chránili oddíly junkerů, kozáků a zvláštní třídy.

Nastává studená a deštivá noc. Rudí se připravují k dobývání této poslední pevnosti buržoazie. Ostrý vítr svíší mezi stožáry Aurora, která kotví na Něvě. Námořníci, stojící na její palubě, se zmočenou stálé větrí napět. Čekají na změnění z Petrohradovské pevnosti. Jistě se rozvíti červené světlo, bude to znamenat, že Dočasná vláda zamířila predložene ultimatum.

V tomto případě krížník vystřelil sledoucí ránu směrem k Zimnímu paláci, která bude signálem pro hlavní síly revoluce — dělníky, vojáky a námořníky k poslednímu útoku na Zimní palác.

U šestipalcového děla na přidi se postavil mříž Jevdokim Ogněv. Dne 25. října 1917 ve 21 hodin 45 minut byl ze stoháru Petrovavlovské pevnosti dán sľunčený signál.

— Předové dělo — slepým nábojem nabít! — dal povel mladý komisař Aurora Bělysev podle příkazu Revolučního výboru.

Zkušenému dělostřelci Ogněvovi trvalo

splněný rozkazu 10 vteřin.

— Hotovo!

— Pal!

Nad Něvou blýskl jasny záblesk výstřelu a rozlehl se rachot. Rozvinuté jednotky rudých gardistů se hnuly k Zimnímu paláci. Poslední bastida buržoazie padla. Revoluce zvítězila.

Od Velké říjnové revoluce uplynulo důl století. Aurora, jejíž výstřel otevřel nové époche historie, kotví od listopadu 1948 v městě Lenina u Petrohradského nábřeží. Monutný ocelový krížník se třemi komínky je dnes znám v Leningradě jako muzeum. Jaké byly osudy krížníku, než přišla chvíle jeho velké slávy?

Promítneme si události onech dní.

Byl stavěn 6 let v petrohradských lodičích. Dne 16. července 1903 začal námořní službu v eskádře baltické flotily. Jeho obrněný trup s tonazí 6.31 tun, dlouhý 123,7 metru a široký 16,8 metru, měl motor s 1.610 k, který mu umožňoval dosažení rychlosti až 20 morských uzlů. Křížník byl vyzbrojen 8 děly 152 mm, 24 děly 75 mm, 8 děly 37 mm, dvěma raketovými odpalovacími zařízeními pod hladinou a jedním nad hladinou.

Jméno krížníku jeho více než 550 členů posádky nespojovala s mytinskou bohyňou polární záře Aurorou, ale s fregatou „Aurora“, která se poslala v obrazových bitvách s francouzsko-britskou espadrou, která zahodila na přístav Petropavlovsk na Kamčatce („Aurora“ plula po mořích a oceanech světa, dleží čtvrt století — 1835 — 1861).

Křížník Aurora nejdříve vykonával těžkou službu mezi ledovými krami severního moři a ochraňoval ruskou rybářskou flotilu. Neklidné období na Dálném východě, kde se stahovala mračna japonského imperialismu, který uchvatil Čínu a dale se šířil na Koreu a Mandžusko bylo příčinou toho, že nový krížník byl počátkem roku 1904 vyslan téměř na druhý konec světa. Měl poslat carskou vojenskou flotilu na Tichémo oceánu.

Uplynula tři léta, plná dění, než přídou ránu směrem k Zimnímu paláci, která bude signálem pro hlavní síly revoluce — dělníky, vojáky a námořníky k poslednímu útoku na Zimní palác.

Aurory znovu brzdila vlny Baltu, v únoru 1906. Za ta léta křížník absolvoval svůj válečný křest v bitvách s japonskými vojenskými loděmi a ztratil pětinu své posádky. V americkém přístavu Manilia byl opravovan. Zde se jeho posádka poprvé dovedela o situaci ve vlasti. Tyto kuse zprávy rozehrály však srdce a mysl námořníku Aurora. V Manili se také námořníci dovedeli, že nešchopnost carského velitelství a společně vybavení bylo příčinou toho, že ruská espadára byla tragicky rozbita v bitvě s japonskými vojenskými loděmi. Desítky lodí zatonuly a život ztratily tisíce námořníků. Tyto zvěsti vylealy všeobecné rozhorečení a rozhorlení. Spatné jídlo z nesprávně konzervovaných zásob a kruhost velitele lodí byly příčinou nespokojnosti námořníků, která vznikala s každým dnem. Nejzávažněji však působil dopis z vlasti, které docházely mimo přísné cenzury. Maskr manifestujícího davu, zoutalé existenci podmínky a duši obrů bezdušného, ale ještě vševidněho carského režimu — to vše budilo nenávist. Stále více přestí se hněvivé svíralo. Rozhovory na palubě Aurora i v jeho podpalubí byly stále bouřlivější. V této atmosféře došlo bylo se vzepře proti vrcholnému velителi krížníku. Místo něho byl velitelem jmenovan lidštější důstojník. Aurora, jejíž výstřel otevřel nové époche historie, kotví od listopadu 1948 v městě Lenina u Petrohradského nábřeží. Monutný ocelový krížník se třemi komínky je dnes znám v Leningradě jako muzeum. Jaké byly osudy krížníku, než přišla chvíle jeho velké slávy?

Promítneme si události onech dní. Po návratu do vlasti byl tento čin uznan carskou vládou za nelovitost a utrestuhodné překročení subordinace. Téměř celá posádka byla odvolána. Část byla demobilizována a zbytek byl rozmištěn po lodích baltické flotily.

Po několikanásobné generální opravě byl krížník Aurora jmenován výcvikovou lodí, na níž si odbyvali praxi kadeti námořní vojenské školy. Tento stav trval až do vypuknutí I. světové války. Zatím námořníci z Aurora pluli téměř po všech mořích a oceanech světa. Jejich služba byla těžká, protože byly zdemobilizovány a důstojnický sbor pronásledován a vymívaný. Posádky všech lodí byly vystaveny proklamaci, telesnym, trestním výživou byla skandálně slabá. Na

denním pořádku bylo donašečství a shovávání.

Nová posádka Aurora a také posádky jiných lodí, se začaly bouřit. Vzrůstala nenávist proti nejlostné a dusící masérii carismu. Carská ochrana se snažila za každou cenu udít revoluční snahy a za tím účelem tvorila ze stárych lodí plující vězení. Některí námořníci byli přidělováni na jiné lodě, jiní do trestných oddílů a podezřeli byli odsuzováni k vynášanosti.

Avšak jiskry vzpoury a odplaty nebyly uhasit. Překračovalo to možnosti carské ochrany. Naopak, neschopnost carských strategů a neustálé porážky a prodlužující se válka, krvavé potírání demonstrací dělníků, kteří žádali chleb a mír, rozmýchávaly ohni vzpoury. Vojáci i námořníci si stále výraznější uvědomovali nesmyslnost krvácení za carské samoděržavu. Vzdouvají se vlnu už nic nemomlo zadřet.

V předevečer revoluce v listopadu 1916 byla Aurora poslána do Petrohradu na generální opravu. Dělnici pracovaly na lodí a námořníci v závodech u soustruhů. Bylo dost času si pohovorit.

Situace v tehdejším hlavním městě Ruska se neustále zaostřovala: stávky, demonstrace, ozbrojené potyčky s policií přesly 27. února, právě před padesáti lety, ve všeobecné povstání. Když se na Aurora dozvěděli, že v lodním vězení jsou drženi tři revoluční agitátory z řad dělníků, rozhodli se námořníci násilně osvobodit uvězněných. Během povstání na krížníku se námořníci zmočenili lodě. Mezi těmi, kteří stáli v čele povstání byl Bělyšev. Po několika dnech mu předali bolševickou straničkou legitimaci. K začátku června bylo na lodi již 42 komunit a stovky námořníků byly na jejich straně. Předkou lodního výboru byl zvolen Alexandr Bělyšev. Aurora se stala nejispolihlavější baštou bolševiků v baltiském loďstvu v boji proti Dočasné vládě.

Nikdo se tím netajil. Proto těsně před vypuknutím rozhodujících dnů října se vlastní stroj poslat „rudý“ krížník z břehu Petrohradu na moře. Tehdy se znova projevila rozhodnost a předvídavost lodního výboru, v jehož čele byl Alexandr Bělyšev. Provokační rozkaz teoricky odmít vplout s Aurorou na Něvě. Jako výmluvy uváděl, že se od začátku války neměřila plavební dráha řeky a že hrozí naječí na městě. Avšak námořníci z Aurora v noći spustili člun a ručním hluvkoměrem změřili hloubku. Vejde však trval na svém.

Proto musel krížník připlout k Nikolajevskému mostu a zahnat junkery, kteří ho chránili. Veitl krížníku nejprve katogicky odmít vplout s Aurorou na Něvě. Jako výmluvy uváděl, že se od začátku války neměřila plavební dráha řeky a že hrozí naječí na městě. Avšak námořníci z Aurora v noći spustili člun a ručním hluvkoměrem změřili hloubku. Vejde však trval na svém.

Alexandr Bělyšev, který v této době byl již prvním komisařem krížníku Aurora. Dne 25. října ve 3 hodiny 30 minut Aurora zakotvila u Nikolajevského mostu. Stačilo jen, aby se rozesvítily mohutné světlomety Aurora a kontrarevoluční jednotky, chránící most, se daly na útek. Vydělení na člunech spojili aurorovci most a zmocnili se příspěvových cest k Zimnímu paláci, kam se uchýnila Dočasná vláda.

K ránu se za tmu vynořovaly siluety nových lodí. Byla to kronštatská flotila, která připlula hájit Revoluční.

Ve 2 hodiny 10 minut příštího dne byl dobyt Zimní palác a členové Dočasné vlády uvězněni; pouze Kereškemu se podarilo uprchnout. Zprávu o výjezdu učastníků II. vseruského sjednocení mohutným nadšeným výkřikem. Ulicemi města byly davy s červenými prapory.

Tento den večer sjed schválil leninské dekrety o míru a o plánu. Byla utvořena Rada lodních komisařů, v jejímž čele stál Lenin. Vlada výtěžného proletariátu, první na světě, se stala skutečností.

ZPRACOVÁL ADAM CHALUPEC

AURORA

AURORA